

Europski nalog za zaštitu

Priručnik za odvjetnike

ARTEMIS

878592 — ARTEMIS — JUST-AG-2019/JUST-JACC-AG-2019

WP4 - Handbook for Legal Professionals

Autori: Ariadni Spanaki, Maria Daskalaki, Susana Pavlou, Alexia Shakou, Mario Fantini, Simona Šimíčková, Valentina Andrašek

1. izdanje: lipanj 2021.

Ova je publikacija financirana sredstvima Programa za pravosuđe Europske unije (2014-2020).

„Sadržaj ove publikacije predstavlja samo stajališta autora i njihova je isključiva odgovornost. Europska komisija ne preuzima odgovornost za uporabu sadržanih informacija.“

Sadržaj

A. EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU	4
B. Provedba Direktive 2011/99/EU – Opći pregled glavnih aspekata primjene	7
C. Dobre prakse za učinkovitu pravnu podršku žrtvi	12
Pravni okvir	12
Postupci za traženje EPO-a	13
Suradnja između više agencija	13
D. Podaci za pojedine zemlje	14
HRVATSKA	14
Nalozi za zaštitu u Hrvatskoj	14
EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU	15
Korisni kontakti	18
CIPAR	19
Nalozi za zaštitu u Cipru	19
EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU	20
Korisni kontakti	23
ČEŠKA REPUBLIKA	24
Nalozi za zaštitu u Češkoj Republici	24
EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU	25
Korisni kontakti	27
GRČKA	29
Nalozi za zaštitu u Grčkoj	29
EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU	30
Korisni kontakti	33
ITALIJA	34
Zaštitni nalozi u Italiji	34
EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU	36
Korisni kontakti	38
Korisni izvori o EPO-u	39
E. EPO I NACIONALNA ZAKONODAVSTVA O MJERAMA ZAŠTITE S VIDIKA PRAVNIKA	41

A. EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU

Europski nalog za zaštitu (European Protection Order – EPO) važan je instrument za zaštitu europskih građana, a posebno žrtava nasilja; to je mehanizam za međusobnu suradnju država članica i priznavanje odluka o mjerama zaštite za žrtve zločina. EPO je uspostavljen Direktivom **2011/99/EU** i dio je koherentnog i sveobuhvatnog skupa mjera EU-a o pravima žrtava a koje imaju cilj eliminirati nasilje nad ženama. Uz **Uredbu 606/2013** (o uzajamnom priznavanju zaštitnih mjera u građanskim stvarima) i **Direktivu o žrtvama 2012/29/EU**, one čine paket mjera za jačanje prava i zaštitu žrtava zločina u EU, naročito u slučaju putovanja ili preseljenja u drugu državu članicu.

Kao što je to navedeno u preambuli Direktive: „U zajedničkom području pravde bez unutarnjih granica, potrebno je osigurati da zaštita koja se pruža fizičkoj osobi u jednoj državi članici bude zadržana i nastavljena u bilo kojoj drugoj državi članici u koju se osoba preseli ili se preselila. Također je potrebno osigurati da građani unije zakonito ostvaruju svoja prava na slobodno kretanje i prebivanje na teritorijima država članica u skladu s člankom 3. stavkom 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) i člankom 21. UFEU-a ne dovede do gubitka njihove zaštite“.¹

Glavna je svrha (EPO-a) zaštita žrtve (tzv. „**zaštićene osobe**“) od opasnog ponašanja počinitelja (tzv. „**osobe koja uzrokuje opasnost**“), ponašanje koje nadilazi nacionalne granice, na europskoj razini. Ta zaštitna mjera trebala bi se primjenjivati tako da učinkovito koristi **osobama kojima je potrebna zaštita**, kako bi se spriječilo stalno traženje sudske zaštite, preispitivanje/ispitivanje istih činjenica i, konačno, njihova ponovljena viktimizacija.

Prema definiciji iz članka 2. Direktive:

„europski nalog za zaštitu“ znači odluka koju je donijelo sudsko ili slično tijelo države članice u vezi sa zaštitnom mjerom, na temelju koje sudsko ili slično tijelo druge države članice poduzima svaku odgovarajuću mjeru ili mjere prema svom vlastitom nacionalnom pravu, kako bi nastavilo zaštitu zaštićene osobe;

dok

„zaštitna mjera“ znači odluku u kaznenoj stvari koja je donesena u državi izdavateljici u skladu s njezinim nacionalnim pravom i postupcima koji osobi koja uzrokuje opasnost izriču jednu ili više zabrana ili ograničenja iz stavka 5. za zaštitu zaštićene osobe od kaznenog djela koje može ugroziti njezin život, fizički ili psihički integritet, dostojanstvo, osobnu slobodu ili seksualni integritet.

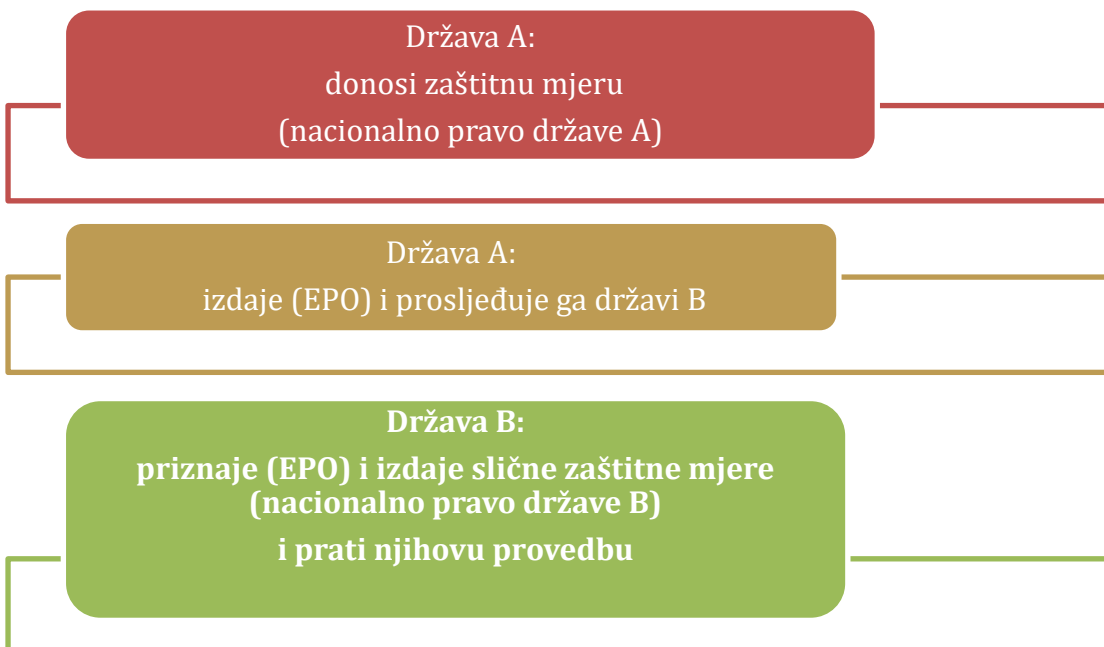
Stoga su ključni elementi za razumijevanje EPO-a) sljedeći:

- Odluka ili nalog
- koje je donijelo sudsko (ili slično) tijelo u državi članici (država A),
- u vezi sa zaštitnim mjerama (određene zabrane i ograničenja)
- koje se izriču osobi koja uzrokuje opasnost (počinitelju)
- u korist zaštićene osobe (žrtve)

¹Navedena direktiva obvezujuća je za sve države članice (uključujući i UK) osim Irske i Danske.

- kako bi se osiguralo da se njezina zaštita nastavlja u drugoj državi članici (državi B) u koju su se i žrtva i počinitelj preselili i u kojoj (privremeno) borave.

U sljedećoj je tablici ovo prikazano shematski:

Direktiva sadrži iscrpan popis zabrana ili ograničenja koja, ako su izrečena u **državi izdavateljici** i sadržana u EPO-u, trebaju biti priznata i provedena u **državi izvršiteljici**. Ove zabrane/ograničenja najčešća su među državama članicama EU-a i najvjerojatnije ugrožavaju sigurnost i integritet osobe. Na nacionalnoj razini mogu postojati i druge/druge vrste zaštitnih mjera koje se izriču osobi koja uzrokuje (za koju je vjerojatno da će uzrokovati) opasnost, zato se (EPO) primjenjuje na **tri najčešće vrste nacionalnih zaštitnih mjera** (članak 5. Direktiva 2011/99/EU: *Potreba za postojanjem zaštitne mjere prema nacionalnom pravu*)

- **zabrana ulaska u određene objekte, mjesta ili određena područja u kojima zaštićena osoba prebiva ili ih posjećuje;**
- **zabrana ili uređenje odnosa sa zaštićenom osobom u bilo kojem obliku, uključujući putem telefona, elektroničke ili redovne pošte, telefaksa ili bilo kojeg drugog sredstva; ili**
- **zabrana ili uređenje približavanja zaštićenoj osobi bliže od dozvoljene udaljenosti.**

Važno je napomenuti da:

žrtve kaznenih djela nisu samo žrtve seksualnog nasilja, iako su to najčešći slučajevi za koje se može zatražiti mjera zaštite – one mogu biti žrtve i zločina iz rasističkih pobuda ili terorističkih djela. Direktiva se odnosi na kaznene slučajeve i nacionalne zaštitne mjere kojima je cilj zaštititi osobu od kaznenih djela, tj. djela koja ugrožavaju život, fizički-psihološki-seksualni integritet osobe, njezino dostojanstvo i osobnu slobodu. Stoga se da očekivati da se (EPO) provodi u slučajevima kada se osobe kojima je potrebna zaštita nađu u neposrednoj ili mogućoj opasnosti od strane istog počinitelja u (najmanje) dvije države članice EU-a. Takvi slučajevi ili kaznena djela su nasilje u obitelji, međuljudsko nasilje, trgovina ljudima, kaznena djela nad maloljetnicima i uhođenje.

Vrsta tijela (kazneno, upravno ili građansko) koje je donijelo zaštitnu mjeru nije važna. U preambuli Direktive naglašava se da „*budući da su u državama članicama tijela različite vrste (građanska, kaznena ili upravna) nadležna za donošenje i izvršenje zaštitnih mjera, potrebno je predvidjeti visok stupanj fleksibilnosti za suradnju mehanizma između država članica.*“

Neophodan uvjet za postupanje države izvršiteljice je **preseljenje osobe koja uzrokuje opasnost** na teritorij navedene države članice. Budući da se ovom Direktivom uređuju slučajevi u kojima se zaštićena osoba seli u drugu državu članicu, izricanje ili izvršenje (EPO-a) ne bi trebali podrazumijevati prijenos na državu izvršiteljicu nadležnosti u vezi s glavnim, odgođenim, alternativnim, uvjetnim ili sekundarnim sankcijama, ili u vezi sa sigurnosnim mjerama određenim osobi koja uzrokuje opasnost, ako ta osoba još uvijek prebiva u državi koja je donijela zaštitnu mjeru.

Priznavanje (EPO) od strane države izvršiteljice podrazumijeva, među ostalim, da nadležno tijelo te države priznaje postojanje i valjanost zaštitnih mjera izrečenih u državi izdateljici, priznaje činjenično stanje kako je opisano u (EPO-u) i slaže se da se zaštita treba nastaviti pružati u skladu s njezinim nacionalnim pravom. Osim toga, da bi zaštitna mjera bila izvršna, nije nužno da je kazneno djelo potvrđeno pravomoćnom sudskom odlukom.

Cilj je zaštitnih mjera spriječiti počinjenje novih kaznenih djela ili ublažiti posljedice prethodnih kaznenih djela. Država članica nije obvezna izdati (EPO) na temelju mjere zabrane/ograničenja/zaštite **koja ne služi konkretno zaštititi osobe** u opasnosti, nego drugim ciljevima, na primjer socijalnoj rehabilitaciji počinitelja.

Države članice nisu ni na koji način obvezne mijenjati svoje nacionalno pravo kako bi mogle usvajati zaštitne mjere u okviru kaznenih postupaka pokrenutih od strane drugih država članica. Nadležno tijelo države izvršiteljice nije obvezno poduzeti jednake sigurnosne mjere kao i država izdateljica te ima **širok raspon diskrecijskog prava** odobriti bilo koju mjeru koju smatra primjerenom u skladu sa svojim nacionalnim pravom, kako bi se osigurala stalna i, koliko je najviše moguće, jednakovrijedna zaštita zaštićene osobe, u skladu s (EPO-om).

B. Provedba Direktive 2011/99/EU – Opći pregled glavnih aspekata primjene

Cilj je Direktive osigurati da se osoba koja ima koristi od zaštitne mjere u jednoj državi članici može i dalje oslanjati na takvu zaštitu prilikom preseljenja ili putovanja u drugu državu članicu. Ovaj je instrument uveden Direktivom 2011/99/EU 1039, čija je pravna osnova usvojena člankom 82. stavkom 1. točkama a. i d. UFEU-a (*Ugovora o funkcioniranju Europske unije*) te je prvo uzajamno priznanje Direktive nakon stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona: konkretnije se usredotočuje na pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima, koja predviđa uzajamno priznavanje presuda i sudskih odluka unutar zajedničkog područja slobode, sigurnosti i pravde.

Stanje stvarne provedbe sadržaja Direktive 2011/99/EU predmet je nedavnih službenih izvješća ², na kojima se temelje razmatranja u nastavku.

Općenito, informacije o stvarnoj provedbi EPO-a na području EU-a su minimalne i često se anonimno upućuje na države članice (npr. „dvije države članice“, bez ikakvih posebnih naznaka).

- **Komunikacija**

Neke države članice nisu priopćile relevantne podatke o primjeni instrumenta predviđene člankom 22. Direktive. Slijedom toga, nedostatak specifičnog katalogiziranja EPO-a u nekim zemljama i prilično fragmentarno izvješćivanje Komisije daju nejasne informacije o toj temi.

Po isteku roka za preuzimanje u nacionalno zakonodavstvo, 11. siječnja 2015., sljedećih 14 država članica nije Komisiju izvijestilo o potrebnim mjerama: Belgija, Bugarska, Češka, Grčka, Francuska, Cipar, Latvija, Litva, Portugal, Rumunjska, Slovenija, Slovačka, Finska i Švedska. Do listopada 2017. sve države članice koje Direktiva obvezuje obavijestile su Komisiju o svojim nacionalnim mjerama preuzimanja (u skladu s člankom 21.) i pravosudnim ili sličnim tijelima koja su nadležna za izdavanje i izvršenje EPO-a.

- **Nadležna tijela – Jezik**

Članak 3. predviđa da države članice obavijeste Komisiju koja su sudska ili slična tijela nadležna za izdavanje EPO-a. U većini država članica nadležna tijela za izdavanje EPO-a su sudovi, javni tužitelji ili istražni suci: u jednoj državi članici imenovana su policijska tijela.

Velika većina država članica nadležnim izvršnim tijelom imenovala je zemljopisno nadležna sudska tijela (za slučajeve s nepoznatim prebivalištem zaštićene osobe, dvije države članice dodatno su imenovala sudove u svojim glavnim gradovima); jedna država članica imenovala je policijska tijela.

² Pogledajte: *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of Directive 2011/99/EU of the European Parliament and of the Council of 13th December 2011 on the European protection order (Izvešće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Direktive 2011/99/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o europskom nalogu za zaštitu*, 11. svibnja 2020., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:187:FIN>; *Report on the implementation of Directive 2011/99/EU on the European protection order (Izvešće o provedbi Direktive 2011/99/EU o europskom nalogu za zaštitu)*(2016/2329), 14. ožujka 2018. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0065_EN.html; *European protection order Study*, EPRS, PE603.272, rujan 2017., [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU\(2017\)603272_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU(2017)603272_EN.pdf); *Criminal procedural laws across the European Union — A comparative analysis of selected main differences and the impact they have over the development of EU legislation*, PE 604.977, kolovoz 2018., [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604977/IPOL_STU\(2018\)604977_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604977/IPOL_STU(2018)604977_EN.pdf)

U priloženoj tablici (koju je EJNI zadnji put pregledao 14. travnja 2021. – prilog br. 1) detaljnije su prikazana imenovana tijela za svaku državu članicu i službeni jezici- ili prijevodi – na kojima se moraju izdavati EPO-i (i voditi povezana komunikacija) (članak 17. Direktive): mnoge države članice prihvaćaju samo svoj nacionalni jezik, dok neke prihvaćaju i engleski, a neke i druge jezike pod uvjetom uzajamnosti.

- **Izdavanje europskog naloga za zaštitu**

Direktivom (članak 5. i članak 6.) propisano je da se zahtjev za izdavanje EPO-a treba rješavati što je prije moguće, uzimajući u obzir posebne okolnosti slučaja (uvodna izjava 13.). S tim u vezi vrijedi spomenuti da je nekoliko država članica odredilo rokove za donošenje odluke o EPO-u od 3, 10 ili 15 dana. Jedna država članica preporučuje izdavanje europskog naloga za zaštitu istodobno s izricanjem nacionalne zaštitne mjere. Člankom 7., s druge strane, propisan je oblik i sadržaj europskog naloga za zaštitu prema modelu utvrđenom u Prilogu I. zakonodavnog teksta (pogledajte prilog br. 2).

- **Jamstva osobi koja uzrokuje opasnost**

Direktiva (članak 6. stavak 4.) propisuje da prije izdavanja EPO-a osoba koja uzrokuje opasnost ima pravo na saslušanje i pobijanje nacionalne mjere zaštite ako joj ta prava nisu bila priznata u postupku donošenja nacionalne mjere zaštite (članak 6. stavak 4.). Više od polovice država članica preuzelo je ovu direktivu; neke od njih nadilaze minimalni zahtjev utvrđen člankom 6. stavkom 4. Direktive.

- **Obveze informiranja zaštićene osobe**

U skladu s Direktivom, prilikom donošenja nacionalne zaštitne mjere nadležno tijelo treba obavijestiti zaštićenu osobu o mogućnosti podnošenja zahtjeva za EPO, u skladu s postupcima utvrđenim u njegovom nacionalnom pravu (članak 6. stavak 5.: neke države članice izričito propisuju da nadležna tijela trebaju obavijestiti zaštićenu osobu o ovoj mogućnosti. Pored toga, u slučaju da se zahtjev za izdavanje EPO-a odbije, nadležno tijelo obavijestit će zaštićenu osobu o možebitno raspoloživim pravnim lijekovima. Države članice preuzele su ove obveze informiranja na različit način.

- **Postupak priznavanja i usvajanja**

Direktivom (članak 9. stavci 1.-2.) nije predviđen obvezni rok za priznavanje EPO-a ili za donošenje nacionalne mjere zaštite na temelju EPO-a. Međutim, neke su države članice uvele konkretne rokove (u rasponu od 2 do 28 dana), koji se mogu produljiti ako su zbog nepotpunih podataka potrebne konzultacije s nadležnim tijelima države izdateljice.

- **Obveza informiranja zaštićene osobe, osobe koja uzrokuje opasnost i nadležnog tijela države izdateljice o poduzetim mjerama i posljedicama njihovog kršenja**

Stupanj preuzimanja ove obveze razlikuje se među državama članicama. On daje informacije o mjerama poduzetim u vezi s EPO-om svim trima stranama. Drugi su, međutim, proširili pružanje informacija na tijela koja su najbliža zaštićenoj osobi u državi izvršiteljici, poput javnog tužitelja ili policije, ili na nadležno tijelo u državi izdateljici, s ciljem informiranja zaštićene osobe.

- **Razlozi za nepriznavanje**

Direktivom je predviđeno devet razloga za nepriznavanje EPO-a (članak 10. stavak 1.); nadležna izvršna tijela mogu odbiti priznati EPO iz razloga, koje je nekoliko država članica preuzelo kao neobavezne, dok su druge

većinu uvele kao obvezne. U svakom slučaju, nepriznavanje EPO-a nameće dužnost informiranja zaštićene osobe i države izdateljice (članak 10. 2): gotovo sve obvezane države članice ispunile su ovu obvezu.

- **Postupci za usvajanje i izvršenje zaštitnih mjera**

U državi izvršiteljici odluke se donose u skladu s nacionalnim pravom (članak 11. stavak 1.): sve su države preuzele ovu odredbu, s izuzetkom jedne države članice.

- **Posljedice u slučaju kršenja zaštitne mjere**

Ako se nakon priznanja EPO-a (članak 11. stavak 2.) utvrdi da su jedna ili više mjera koje je poduzela država izvršiteljica prekršene, neke države članice predviđaju usvajanje „strože” mjere ili „mjere druge zaštite ili pomoći” od strane nadležnog pravosudnog tijela: nekoliko država članica, s druge strane, predviđa samo financijske sankcije.

- **Obveza obavještanja nadležnog tijela države izdateljice u slučaju kršenja zaštitne mjere**

Direktiva obvezuje državu izvršiteljicu da obavijesti državu izdateljicu o svakom kršenju mjera temeljenih na EPO-u, kako bi se pravodobno i na odgovarajući način reagiralo prema osobi koja uzrokuje opasnost (članak 12.). Standardni obrazac za tu svrhu dan je u Prilogu II. (pogledajte prilog br. 3) i nadležno tijelo države izvršiteljice obvezno je koristiti se njime. Jedna država članica nije preuzela ovu obvezu.

- **Prikupljanje podataka**

Direktiva propisuje državama članicama da Komisiji dostave pouzdane podatke o primjeni nacionalnih postupaka o EPO-ima, barem o broju zatraženih, izdanih i/ili priznatih EPO-a (članak 22.), te ih potiče da izvijeste o relevantnim kaznenim djelima: cilj je saznati stupanj učinkovite provedbe sadržaja direktive.

Upitnici su poslani državama članicama: jedan s ciljem primanja podataka do rujna 2017. (od 2015. do sredine 2017.), a drugi do ožujka 2019. (od 2015. do 2018.).

Statistika koju su dostavile države članice i prikupile za razdoblje 2015.-2018. Iskazuje ukupno 37 izdanih EPO-a: većinu ih je izdala samo jedna država članica (27 od 37), dok je 10 država članica izvijestilo da nisu izdale niti priznale niti jedan europski nalog za zaštitu. Dostavljeni podaci pokazuju da je samo 15 EPO-a priznato i rezultiralo usvajanjem zaštitnih mjera u državi izvršiteljici (4 u 2015., 5 u 2016., 3 u prvoj polovici 2017. i 3 u razdoblju od 2017. do 2018.). Ima još mnogo toga za učiniti, no unatoč tome svjedoci smo značajnog povećanja broja EPO-a, ako se uzme u obzir da je u prethodnom razdoblju od stupanja na snagu Direktive izdano samo sedam EPO-a: četiri od sedam EPO-a izdana su u Španjolskoj, dva u Ujedinjenoj Kraljevini i jedan u Italiji, unatoč tisućama naloga za zaštitu izdanih na nacionalnoj razini³. Procjenjuje se da je 2010. više od 100 000 žena s prebivalištem u EU bilo obuhvaćeno mjerama zaštite u vezi s rodno uvjetovanim nasiljem.

ZAKLJUČCI

Komisija EU-a smatra da su nacionalne provedbene odredbe primljene od svih 26 država članica općenito zadovoljavajuće: ovo posebno vrijedi za postupke za priznavanja EPO-a.

Međutim, deset godina nakon njezina donošenja i šest godina nakon isteka razdoblja preuzimanja, Direktiva još nije dostigla svoj puni potencijal, o čemu svjedoči mali broj izdanih i izvršenih EPO-a, unatoč činjenici da je

³Pogledajte bilješku 2 u vezi sa studijom Europskog parlamenta o ocjeni europske provedbe.

pitanje rodno uvjetovanog nasilja⁴ i sredstava za borbu protiv njega goruće i glavno pitanje u građanskoj svijesti Europljana.

Na temelju niza analiza, uzroci niske raširenosti EPO-a mogu se pronaći u sljedećem: **1.** opći nedostatak svijesti o postojanju ovih instrumenata od strane pravosudnih tijela, praktičara, civilnog društva i samih žrtava. **2.** razlike između nacionalnih režima zaštite. One ovise i o načinu na koji su kaznena djela definirana i utvrđena na razini država članica: doista, nacionalne pravne definicije rodno uvjetovanog nasilja općenito kao i specifičnih oblika nasilja (poput silovanja, seksualnog nasilja, uhođenja i nasilja od strane intimnih partnera) značajno se razlikuju od članice do članice. **3.** fleksibilnost⁵ izvršnih tijela u pogledu vrste (kaznene ili građanske) zaštitnih mjera koje treba provesti, koja se često značajno razlikuje⁶ zbog razlika između pravnih sustava i tradicija država članica. To, s jedne strane, može uzrokovati preklapanje s građanskim mjerama Uredbe o EPM-u, a s druge strane smanjenje oštrote mjera za kaznena djela koja se u cijeloj Europi ne tretiraju na odgovarajući i jednoznačan način. **4.** Neke države članice ne predviđaju odgovarajuće i učinkovite sankcije za kršenje mjere poduzetih na temelju priznanja EPO-a. **5.** Veliki broj razloga za nepriznavanje europskog naloga za zaštitu. **6.** Slabosti u nekim nacionalnim centraliziranim sustavima otkrivanja EPO-a.

Među konkretnim mjerama koje se smatraju najkorisnijim za jačanje sustava EPO su sljedeće:

- promicanje i širenje dobre prakse i suradnje među državama članicama, kao i između država članica i civilnog društva;
- Interventne politike za olakšavanje pristupa pravosuđu i pravnoj pomoći žrtvama kaznenih djela, poticanje pravne pomoći prema potrebi, jačanje mjera za kontrolu i sprječavanje nasilja nad ženama, uključujući nasilje u obitelji u ruralnim područjima;
- stvaranje jedinstvenog digitalnog sustava za europsku registraciju podataka o europskom nalogu za zaštitu koji bi bio stavljen na raspolaganje svim državama članicama, a čiji je cilj također olakšati koordinaciju i upravljanje podacima i statistikom;
- pokretanje informativnih kampanja na ovu temu u državama članicama, uključujući suradnju s nevladinim organizacijama (NVO);
- poticanje obuke javnih dužnosnika, posebno onih koji rade sa žrtvama u vezi s EPO-ima, kao i obuke policijskih snaga, osoblja nadležnih državnih tijela, pravnika, udruga i NVO-a koji se bave žrtvama nasilja.

Konačno, potpisivanje Istanbulske konvencije od strane Europske unije slijedi sveobuhvatan i koordiniran pristup koji u središte stavlja prava žrtve. Općim pridržavanjem Konvencije prevladalo bi se važno kritično pitanje za praktičnu primjenu EPO-a, naime nepriznavanje „djela progonjenja“ kao kaznenih djela u svim državama članicama.

⁴Iz te se perspektive nasilje treba smatrati „kaznenim djelom koje može ugroziti život, tjelesni ili psihički integritet, dostojanstvo, osobnu slobodu ili seksualni integritet“.

⁵ U uvodnoj izjavi 20. Direktive kaže se da „*nadležna tijela u državi izvršiteljici ne trebaju u svim slučajevima poduzeti istu zaštitnu mjeru, kao što je ona usvojena u državi izdateljici, te imati isti stupanj diskrecije za usvajanje mjere koju smatraju odgovarajućom i potrebnom prema svom nacionalnom pravu*“ radi pružanja stalne zaštite zaštićenoj osobi.

⁶ Direktiva o EPO-u čini „integrirani“ sustav s preventivnim mjerama u građanskim stvarima predviđenim Uredbom (EU) br. 606/2013, s kojom će biti povezana Direktiva 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela (što uključuje i žrtve rodno uvjetovanog nasilja) i Direktiva 2011/36/EU o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava.

Prema svim definicijama, to bi bio važan gradivni element za jačanje i integriranje različitih instrumenata za zaštitu žrtava u europski pravni prostor.

C. Dobre prakse za učinkovitu pravnu podršku žrtvi

Europski nalog za zaštitu (EPO) važan je korak u zaštiti svih žrtava nasilja, a posebno žena žrtava rodno uvjetovanog nasilja u svim državama članicama EU-a. Procjenjuje se da je 2010. više od 100 000 žena bilo obuhvaćeno mjerama zaštite u EU.⁷ Mnoge od ovih žena trebaju naloge za zaštitu koji bi se primjenjivali ne samo u zemlji njihova državljanstva, nego i kad mijenjaju prebivalište ili putuju u drugu državu članicu EU-a. Međutim, nedavno je izvješće pokazalo da je od preuzimanja Direktive u nacionalna zakonodavstva 2015. izdano samo 37 EPO-a, a provedeno njih 15.⁸ Tako mali broj izdanih EPO-a ukazuje na potrebu poboljšanja provedbe Direktive.

U nekim slučajevima nacionalna tijela nadležna za izdavanje europskog naloga za zaštitu nisu svjesna te mogućnosti, a vrlo mali broj građana EU-a, osobito žrtava, svjestan je njezina postojanja. Nadalje, postoji veliki broj različitih naloga za zaštitu u svim državama i nije ih uvijek lako prenijeti u drugu državu na način koji jamči jednaku razinu zaštite. Neke države koriste se digitalnim nadzorom kako bi osigurale provedbu naloga za zaštitu, dok druge to ne čine, a kršenje EPO-a se ne kažnjava u svim državama na isti način. Općenito, postoji nedostatak svijesti i edukacije u pravosuđu i kod drugih relevantnih aktera o uporabi EPO-a, a žrtve nisu dobro informirane o njegovom postojanju ili postupcima vezanim uz njega.

Kako bi se osigurala potpuna provedba Direktive u cijelom EU, korisno je identificirati dobre prakse u provedbi naloga za zaštitu i EPO-a. Kako se Direktiva još uvijek rijetko primjenjuje, nije identificirano dovoljno dobrih praksi u vezi s njom, no postoje dobre prakse u zakonodavstvu i provedbi naloga za zaštitu, što je temelj za učinkovitu provedbu EPO-a. Postoje i dobre prakse koje se odnose na učinkovitu društvenu potporu žrtvama u vezi sa nalogima za zaštitu i EPO-om.

Pravni okvir

Portugal – Portugalski pravni sustav predviđa širok raspon naloga za zaštitu. Te su mjere uređene kaznenim zakonom i regulirane su kako općim kaznenim pravom (portugalski zakon o kaznenom postupku i portugalski kazneni zakon) tako i zakonodavstvom koje se posebno odnosi na kazneno djelo nasilja u obitelji (Zakon br. 112/2009). Mjere obuhvaćaju: zabrane kontakata, zabranu približavanja određenim osobama ili mjestima, obvezno zadržavanje na određenim lokacijama, zabranu putovanja, obvezno pohađanje rehabilitacijskih ili programa za počinitelje nasilja u obitelji i zabranu držanja oružja. Elektronički nadzor može se odrediti sudskom odlukom kad god se smatra neophodnim za jamčenje sigurnosti žrtve. Provodi se pod nadzorom zatvorskih i probacijskih službi.⁹

Austrija – Austrija je odabrana kao država s dobrom praksom zbog svoje pionirske uloge u uspostavljanju prvog režima hitnih naloga za udaljšavanje (Emergency Barring Order – EBO) i naloga za zaštitu čiji je cilj osigurati zaštitu žrtava nasilja u obitelji i zlostavljanja 1997. Vijeće Europe priznalo je austrijski zakonodavni okvir EBO-a zlatnim standardom za izdavanje EBO-a i naloga za zaštitu u slučajevima nasilja u obitelji. Režim zaštite ima

⁷Služba Europskog parlamenta za istraživanja (European Parliamentary Research Service), Direktiva o europskim nalogima za zaštitu 2011/99/EU: Europska procjena provedbe (European Implementation Assessment), rujan 2017.

⁸Europska komisija, (2020.), „Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Direktive 2011/99/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o europskom nalogu za zaštitu”.

⁹GREVIO-vo osnovno evaluacijsko izvješće o Portugalu.

3 razine: (i) izdavanje EBO-a; (ii) intervencijski centri koji pružaju hitnu pomoć žrtvama; i (iii) zaštitni nalozi građanskog prava koje žrtve mogu zatražiti po isteku EBO-a ili na neki drugi način. EBO-ove izdaje policija po službenoj dužnosti i oni obuhvaćaju sve žrtve nasilja u vlastitom domu, uključujući migrantice i žrtve uhođenja, a ne postoji uvjet kohabitacije između žrtve i počinitelja. Prilikom izdavanja EBO-a policija je aktivno uključena u praćenje pridržavanja naloga i provjerava sa žrtvom da se počinitelj nije približavao žrtvinom domu. Nadalje, policija je prema zakonu dužna obavijestiti žrtvu o njezinim pravima da zatraži izdavanje naloga za zaštitu kao mjeru građanskog prava.¹⁰

Postupci za traženje EPO-a

Estonija – Estonija se u studiji Europskog parlamenta o procjeni EPO-a (2017.) navodi kao primjer dobre prakse u pogledu provedbe EPO-a zbog pružanja sveobuhvatnih prevoditeljskih usluga. Glede izdavanja i izvršenja EPO-a, estonsko Ministarstvo pravosuđa uspostavilo je okvir za prijevod EPO obrazaca. Tako se prilikom izdavanja europskog naloga za zaštitu on prevodi na službeni jezik države izvršiteljice i prosljeđuje nadležnom tijelu države izvršiteljice. Nadalje, u slučajevima žrtava koje se dovoljno ne služe estonskim jezikom pravni okvir predviđa prijevod EPO-a na materinski jezik žrtve ili na zahtjev žrtve na jezik kojim se služi. Žrtva također može zatražiti i prijevod dodatne popratne dokumentacije koja se smatra bitnom za osiguravanje njezinih 5 postupovnih prava. Ako se ovaj zahtjev odbije, nadležno tijelo mora odbijenicu izreći službenom odlukom.¹¹

Suradnja između više agencija

Italija – U mnogim uredima tužiteljstva u Italiji razvijena je suradnja između socijalnih službi, centara za borbu protiv nasilja i javnih i privatnih službi lokalne mreže kako bi se odmah osigurao smještaj za žrtve nasilja u slučajevima kada je njihovo udaljavanje iz doma hitno. U nekim uredima javnog tužiteljstva otvoreni su uredi socijalne službe kao pomoć specijaliziranoj skupini nadležnoj za kaznena djela nad „ranjivim skupinama“ u građanskim i kaznenim stvarima. Ured prima i ocjenjuje izvješća pojedinaca, lokalnih službi, bolnica i starijih domova u svrhu pružanja podrške. Ova praksa omogućuje bližu suradnju između pravosuđa, policije i socijalnih službi, olakšavajući kako istragu kaznenih djela tako i pružanje zaštite žrtvama. Socijalni radnici raspoređeni u ured surađuju s pravosuđem i policijom podržavajući pravosudnu policiju u slučajevima kada postoji potreba za paralelnom socijalnom intervencijom (poput kućnih posjeta). Osim toga, oni predstavljaju učinkovito sučelje sa socijalnim i zdravstvenim službama kada postoji potreba za pokretanjem pravne zaštite u korist osoba uključenih u kazneni postupak. U praksi, pravosudni uredi koji imaju iskustvo ovakve suradnje pozitivno ocjenjuju ovu funkciju jer ona omogućuje brzo identificiranje kompetentnih socijalnih ili zdravstvenih radnika i dobivanje potrebnih odgovora u kratkom vremenu, što jamči ubrzanje sudskog postupka.¹²

¹⁰ Vijeće Europe, hitni nalog za udaljavanje u situacijama nasilja u obitelji: Čl. 52. Istanbulske konvencije, 2017.

¹¹ Služba Europskog parlamenta za istraživanja (European Parliamentary Research Service), Direktiva o europskim nalogima za zaštitu 2011/99/EU: Europska procjena provedbe (European Implementation Assessment), rujan 2017.

¹² Rezolucija o smjernicama za organizaciju i dobru praksu u postupanju u vezi s rodno uvjetovanim kaznenim djelima i obiteljskim nasiljem (rezolucija od 9. svibnja 2018.), Consiglio Superiore della Magistratura (talijansko Visoko pravosudno vijeće)

D. Podaci za pojedine zemlje

HRVATSKA

Nalozi za zaštitu u Hrvatskoj

Rodno uvjetovano nasilje nad ženama u Hrvatskoj uređeno je Kaznenim zakonom i Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji. Nalozi za zaštitu regulirani su ili Kaznenim zakonom, Zakonom o kaznenom postupku, Prekršajnim zakonom ili posebnim Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji.

Kaznenim zakonom¹³ propisano je ukupno devet sigurnosnih mjera koje se mogu primijeniti na svakog okrivljenika u kaznenom postupku, uključujući zabranu približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve (članak 73. KZ-a) koja se može izreći na razdoblje od 1 do 5 godina te udaljenje iz zajedničkog kućanstva (čl. 74. KZ a), koje se može izreći na rok od 3 mjeseca do 3 godine. Sigurnosne mjere u nadležnosti su kaznenih sudova i stupaju na snagu pravomoćnošću presude. Mjere sigurnosti propisane Kaznenim zakonom može donijeti samo predsjednik sudskog vijeća u predmetu. Da bi se mjere izrekle, njihovo izricanje moraju zatražiti državno odvjetništvo ili žrtva. Sud može odlučiti i o izricanju sigurnosne(ih) mjere(a) bez zahtjeva tužitelja, ako sudac smatra da su takve mjere potrebne. **Sankcija za kršenje sigurnosne mjere je zatvorska kazna do dvije godine.**

Zakonom o kaznenom postupku¹⁴ propisano je 11 mjera opreza, od kojih se sljedeće mogu primijeniti u slučajevima rodno uvjetovanog nasilja (GBV) (čl. 98, stavak 2.):

- zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja,
- zabrana približavanja određenoj osobi,
- zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom,
- zabrana uhođenja ili uznemiravanja žrtve ili druge osobe,
- udaljenje iz doma

Prema Zakonu o kaznenom postupku, mjere opreza mogu se izreći prije i tijekom kaznenog postupka. Prije podizanja optužnice mjere opreza utvrđuju se, produljuju i ukidaju odlukom državnog odvjetnika te istražnog suca kad se odlučuje o istražnom zatvoru. **U slučaju nepoštivanja izrečene mjere, mjera se zamjenjuje istražnim zatvorom.** Državni odvjetnik ili istražni sudac koji je naložio mjeru nadležan je za njezino produljenje ili ukidanje. Nakon podizanja optužnice i dok presuda ne postane pravomoćna ili izvršna, mjeru određuje, produljuje i ukida sud.

Prekršajnim zakonom¹⁵ u članku 130. propisane su mjere opreza, uključujući zabranu posjećivanja određenog mjesta ili područja te zabranu prilaska određenoj osobi i zabranu uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom. Nakon podizanja optužnice sud može po službenoj dužnosti ili na zahtjev tužitelja donijeti odluku o primjeni jedne ili više mjera opreza prema okrivljeniku ako je to potrebno kako bi se osigurala

¹³Kazneni zakon, Narodne novine 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, dostupno na hrvatskom jeziku na <https://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon>

¹⁴ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, dostupno na hrvatskom jeziku na <https://www.zakon.hr/z/174/Zakon-o-kaznenom-postupku>

¹⁵ Prekršajni zakon, Narodne novine 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18, dostupno na hrvatskom jeziku na <https://www.zakon.hr/z/52/Prekr%C5%A1ajni-zakon>

prisutnost okrivljenika u postupku, spriječilo okrivljenika u počinjenju novog djela ili sprečavanju ili kompliciranju dokaza u postupku. Ove se mjere mogu primjenjivati tijekom cijelog trajanja prekršajnog postupka. Mjere također može izreći i policija u slučajevima nasilja u obitelji na rok do 8 dana, pa se mogu koristiti kao **hitni nalozi za udaljavanje**. Nakon što odredi mjeru, policija ima rok od osam dana za podizanje optužnice sa zahtjevom sudu za produljenje trajanja mjere opreza – u suprotnom mjera prestaje važiti nakon osam dana. Žalbeni postupak ne odgađa provedbu mjera opreza. **Kršenje mjere opreza može se kazniti novčanom kaznom do 10 000 kuna (1300 EUR).**

Slučajevi nasilja u obitelji najčešće se procesuiraju kroz **Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji**¹⁶. Ovim zakonom, koji primjenjuju općinski prekršajni sudovi, mjere zaštite definirane su kao vrsta kazne i mogu se izreći sa ili bez drugih vrsta sankcija (zatvor ili novčana kazna). Propisane su sljedeće mjere zaštite:

1. Obvezan psihosocijalni tretman počinitelja,
2. Zabrana približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve nasilja u obitelji,
3. Udaljenje iz zajedničkog kućanstva,
4. Obvezno liječenje od ovisnosti.

Mjere zaštite udaljenja iz zajedničkog kućanstva i zabrane približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve (nalog o deložaciji i zabrani prilaska) mogu se donijeti na rok od 1 mjeseca do 2 godine. Psihosocijalno liječenje može se naložiti na rok od najmanje 6 mjeseci, a liječenje ovisnosti na rok do 1 godine. **Kršenje zaštitne mjere može se kazniti novčanom kaznom od najmanje 3000 HRK (400 EUR) ili s najmanje 10 dana zatvora.**

U čl. 12. ZZNO-a navodi se da se mjere zaštite mogu izreći po službenoj dužnosti, na prijedlog ovlaštenog tužitelja, žrtve ili centra za socijalnu skrb. Ovlašteni tužitelj u predmetima koji se vode na temelju ZZNO-a obično je policija ili ponekad državni odvjetnik. Sukladno čl. 14. istog zakona, sud može izreći mjere zaštite kojima se zabranjuje pristup, uznemiravanje ili uhođenje žrtve nasilja u obitelji i zahtijeva udaljenje iz zajedničkog kućanstva prije pokretanja prekršajnog postupka na prijedlog žrtve ili drugog ovlaštenog tužitelja ako postoji izravna prijetnja sigurnosti žrtve ili člana njezine obitelji. Tu odluku sud mora donijeti bez odgađanja, a najkasnije dvadeset četiri sata nakon podnošenja prijedloga. Sud donosi odluku nakon saslušanja žrtve i osobe protiv koje se traži zaštita. Žalba ne odgađa izvršenje odluke. Odluka će se ukinuti ako žrtva ili drugi ovlašteni tužitelj ne podigne optužnicu u roku od osam dana od dana donošenja odluke, o čemu je sud dužan upozoriti žrtvu.

Dostupni podaci pokazuju da je većina naloga za zaštitu žena žrtava rodno uvjetovanog nasilja izdana u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji. To odražavaju podaci koje je prikupila policija, a koji ukazuju na to da se većina slučajeva rodno uvjetovanog nasilja procesuiraju prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, a ne prema kaznenom zakonu, koji bi podrazumijevao strože kazne, a obuhvatio bi i širi krug žrtava.

EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU

Preuzimanje u nacionalno zakonodavstvo

¹⁶ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine 70/17, 126/19, dostupan na hrvatskom jeziku na <https://www.zakon.hr/z/81/Zakon-o-za%C5%A1titi-od-nasilja-u-obiljelji>

Europski nalog za zaštitu (EPO) uspostavljen Direktivom EZ-a 2011/99/EU preuzet je u hrvatsko zakonodavstvo Zakonom o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije¹⁷. Izmijenjen je 4. ožujka 2015. kako bi uključio navedenu Direktivu. Ovim zakonom definiraju se okolnosti i postupci za priznavanje EPO-a iz druge zemlje EU-a, kao i za izdavanje EPO-a u Hrvatskoj. Kako je definirano ovim zakonom, samo žrtva, tj. osoba u korist koje je izdan nalog za zaštitu, može sama ili putem svog pravnog zastupnika zatražiti EPO.

a) Nadležna tijela (članak 3. Direktive)

U Hrvatskoj je tijelo nadležno za izdavanje i priznavanje europskog naloga za zaštitu sudac istrage županijskog suda. Zakonom o pravosudnoj suradnji propisano je da je sudac istrage županijskog suda prema mjestu gdje zaštićena osoba ima ili namjerava imati stalni ili privremeni boravak nadležan za priznavanje EPO-a u Republici Hrvatskoj. EPO u Hrvatskoj izdaje i sudac istrage županijskog suda nadležnog prema mjestu gdje se postupak vodi.

b) Izdavanje EPO-a (članak 5.)

EPO u Hrvatskoj izdaje sudac istrage županijskog suda nadležnog prema mjestu gdje se postupak vodi. Može se izdati na zahtjev zaštićene osobe ili njezina skrbnika ili zastupnika koji se podnosi izravno sudu ako zaštićena osoba ima prebivalište ili odluči boraviti u drugoj državi članici. EPO u Hrvatskoj može se izdati za sigurnosne mjere prema Kaznenom zakonu, mjere opreza prema Zakonu o kaznenom postupku i Prekršajnom zakonu te za mjere zaštite prema ZZNO-u¹⁸. EPO se izdaje na propisanom obrascu i sadrži podatke propisane zakonom koji omogućuju njegovo izvršenje u državi izvršiteljici.

Ne postoji poseban rok za izdavanje ili priznavanje EPO-a u Hrvatskoj. U zakonu se samo navodi da sudac treba postupiti odmah i bez odgađanja. Dopušteno je jedino kašnjenje ako EPO nije preveden na hrvatski jezik. U tim slučajevima postupak se može odgoditi za 15 dana. U slučaju žalbe žrtve, sud mora o žalbi odlučiti u roku od tri dana. Kada žrtva izrazi namjeru boraviti u različitim državama, ne postoji mogućnost istodobnog izdavanja EPO-a u svima njima.

c) Obveza informiranja zaštićene osobe

Hrvatsko zakonodavstvo nameće pravosudnim tijelima obvezu obavještanja zaštićene osobe o pravu da zatraži EPO ako je izrečena mjera zaštite i zaštićena osoba planira napustiti zemlju. Nadalje, kada sudac istrage županijskog suda prizna EPO koji je izdala druga država članica, o tome mora odmah obavijestiti zaštićenu osobu. Zaštićenu osobu također se mora odmah kontaktirati ako EPO bude odbijen i obavijestiti je o njezinom pravu na žalbu (članak 131.z. (3)).

d) Postupak prosljeđivanja – jezični režim (članci 8. i 17.)

¹⁷Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, Narodne novine 91/10, 81/13, 124/13, 26/15, 102/17, 68/18, 70 /19, dostupno na hrvatskom jeziku na <https://www.zakon.hr/z/345/Zakon-o-pravosudnoj-suradnji-u-kaznenim-stvarima-s-dr%C5%BEavama-%C4%8Dlamicama-Europske-unije>

¹⁸ EPO se može izdati za naloga za zaštitu prema sljedećim člancima: Kazneni zakon čl. 73. i 74.; Zakon o kaznenom postupku čl. 98. stavak 2. točke 2.), 4), 5), 9), 10); Prekršajni zakon čl. 130. st. 2. i 3.; i Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, čl. 16. i 17.

¹⁹ Direktiva je zakonski instrument koji postavlja cilj koji sve države članice EU-a moraju postići. Međutim, svaka država samostalno odlučuje kako će postići taj cilj. https://europa.eu/european-union/law/legal-acts_hr#direktive

Hrvatski Zakon o pravosudnoj suradnji propisuje da EPO koji je izdala druga država članica mora biti preveden na hrvatski kako bi ga se priznalo (ne navodi se od strane koje osobe/tijela u državi izdavateljici i o čijem trošku).

e) Priznavanje EPO-a (članak 9.)

Odmah po primitku EPO-a koji je izdalo nadležno tijelo države izdavateljice, sudac istrage priznat će nalog i poduzeti odgovarajuće mjere u svrhu izvršenja. Ne postoji poseban rok za izdavanje ili priznavanje EPO-a u Hrvatskoj. U zakonu se samo navodi da sudac treba postupiti odmah i bez odgađanja. Ako EPO nije potpun ili nije popraćen prijevodom, sudac istrage odredit će rok za dostavu dopune ili prijevoda, koji ne može biti dulji od 15 radnih dana. Istražni sudac odgodit će donošenje odluke do primitka dopune ili prijevoda EPO-a. Odluka o priznavanju EPO-a bit će bez odgode dostavljena državi izdavateljici, zaštićenoj osobi, njezinom zakonskom zastupniku ili skrbniku i osobi koja uzrokuje opasnost, uz obavijest o zakonskim posljedicama kršenja tih mjera.

f) Razlozi za nepriznavanje EPO-a (članak 10.)

Hrvatski zakon predviđa devet (9) razloga sadržanih u Direktivi za odbijanje suca istrage da prizna EPO izdavanjem naloga u kojem se obrazlažu razlozi. Država izdavateljica i zaštićena osoba moraju biti obaviještene o razlozima odbijanja priznavanja EPO-a. Žalbu protiv odluke o priznanju EPO-a mogu u roku od tri dana podnijeti zaštićena osoba ili njezin skrbnik ili zakonski zastupnik te osoba koja uzrokuje opasnost. Vijeće Županijskog suda o žalbi treba donijeti odluku u roku od tri dana. Kad odluka o priznavanju EPO-a postane pravomoćna, nalog se provodi u skladu s domaćim zakonima. Povlačenje ili izmjena EPO-a u zemlji izdavateljici rezultirat će opozivom, odnosno izmjenom mjera opreza i posebnih obveza utvrđenih odlukom o priznavanju EPO-a.

g) Kršenje EPO-a i obveza prijavljivanja u vezi s kršenjem (članak 12.)

Tijelo koje izvršava zaštitnu mjeru mora obavijestiti suca istrage o svakom postupanju osobe koja uzrokuje opasnost suprotno odluci. U slučaju kršenja mjera izrečenih na temelju EPO-a, sudac istrage ima obvezu obavijestiti nadležno tijelo države izdavateljice ili države nadzora. Ova se obavijest podnosi na standardnom obrascu koji je sastavni dio ovog Zakona. Obrazac mora biti preveden na službeni jezik ili drugi jezik koji prihvaća država izdavateljica ili država nadzora. Sankcije za kršenje EPO-a u Hrvatskoj utvrđuju se na temelju Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku, ovisno o vrsti mjere koju je sudac donio na temelju EPO-a.

Provedba EPO-a

Iako se čini da su hrvatske odredbe o preuzimanju dovoljne da omoguće izdavanje i priznavanje EPO-a, vrlo je malo EPO-a izdano ili priznato. Nema dostupnih podataka o prevalenciji EPO-a u Hrvatskoj. Nekoliko kontakata sa zaposlenicima Ministarstva pravosuđa, županijskog suda i Vrhovnog suda pokazalo je da ne postoji odjel zadužen za praćenje primjene EPO-a i prikupljanje podataka. Stoga nije moguće reći koliko je EPO-a izdano u Hrvatskoj od preuzimanja Direktive u nacionalno zakonodavstvo. Jedan članak pravnog savjetnika Vrhovnog suda iz siječnja 2020. govori da su priznata i provedena dva EPO-a u istom predmetu (izvorni EPO i njegovo

produljenje).²⁰ Bez prikupljanja podataka i bez institucije zadužene za praćenje primjene EPO-a u Hrvatskoj, ne postoji način za utvrđivanje koliko je EPO-a priznato ili izdano.

Glavne prepreke u procesu podnošenja zahtjeva i izvršenja EPO-ova

Europski nalog za zaštitu ne koristi se često u Hrvatskoj. Žene koje su preživjele GBV općenito nisu svjesne postojanja mogućnosti pribavljanja takvog naloga pa ga stoga ne traže. Svijest je niska i kod pružatelja usluga kao i u pravničkoj profesiji. Ne postoji web mjesto ili bilo koji drugi izvor koji žrtvama pruža informacije o EPO-u. Budući da podaci o EPO-u nisu lako dostupni i da nije bilo kampanja kojima bi se žene informiralo o njihovom pravu na pribavljanje EPO-a, razina svijesti o njegovom postojanju u široj javnosti vrlo je niska. Nijedno centralizirano tijelo nije zaduženo za provedbu Direktivu pa nema središnje točke informiranja. Županijski sudovi ne prate broj izdanih ili priznatih EPO-ova.

Korisni kontakti

- **Središnje nadležno tijelo:** Ministarstvo pravosuđa i uprave <https://mpu.gov.hr/?impaired=0>
- **NVO:** Autonomna ženska kuća Zagreb – Žene protiv nasilja nad ženama <https://www.azkz.net/>
- **Podrška žrtvama (sva kaznena djela):** Udruga za podršku žrtvama i svjedocima Hrvatska <https://pzs.hr/>
- **Hrvatska odvjetnička komora** <http://www.hok-cba.hr/>

²⁰ Briški, M. *Europski nalog za zaštitu i njegova primjena u Republici Hrvatskoj* ("European Protection Order and its application in the Republic of Croatia"), IUS-INFO, 15. sij. 2020., dostupno na <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/40386> (pristupljeno 27. kol. 2020.)

CIPAR

Nalozi za zaštitu u Cipru

U Cipru se zaštitni nalozi mogu izreći na temelju **kaznenog prava** i **građanskog prava**.

Prema kaznenom zakonu, nalozi za zaštitu izdaju se u skladu sa:

- (i) zakonodavstvom o obiteljskom nasilju/nasilju u obitelji, naime **Zakonima o nasilju u obitelji (prevencija i zaštita žrtava) iz 2000. i 2004.** (s izmjenama i dopunama) („Zakon o nasilju u obitelji“);
- (ii) zakonodavstvom o oblicima seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece, naime **Zakonom o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.** i
- (iii) zakonodavstvom o nasilju nad ženama, naime **Zakonom o nasilju nad ženama iz 2021.**

Vrste zaštitnih naloga dostupne prema kaznenom zakonu sastoje se od **zabrana prilaska** i **naloga za udaljenje žrtve** iz obiteljskog doma ili njezina prebivališta. Posebni uvjeti i ograničenja uključeni u takve naredbe podliježu diskreciji suda.²¹

Konkretno, nalozi za zaštitu sastoje se od:

- Privremene mjere zabrane prilaska izdane protiv počinitelja/prijestupnika;²²
- *Privremeni nalozi za udaljenje* žrtve iz obiteljskog doma ili mjesta stanovanja;²³
- *Nalozi za udaljenje* maloljetne žrtve iz obiteljskog doma ili iz mjesta stanovanja;²⁴
- *Zabrane prilaska* izrečene protiv počinitelja/prijestupnika.²⁵

Privremeni nalozi za zaštitu mogu se izdati prije podnošenja kaznene prijave u trajanju do 8 dana od datuma uručenja naloga počinitelju. Sud može produljiti trajanje privremenih naloga za zaštitu za daljnjih 8 dana, pod uvjetom da trajanje privremenih naloga ne prijeđe 24 dana prije podnošenja kaznene prijave. Ako je privremeni nalog izdan prema odredbama članaka 30. i 31. Zakona o nasilju nad ženama, ukupni privremeni nalog može trajati do 60 dana prije podnošenja kaznene prijave.²⁶

²¹Članci 21. do 23. Zakona o nasilju u obitelji; članci 32. do 34. Zakona o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.; članci 30. do 33. Zakona o nasilju nad ženama iz 2021.

²²Članak 22. Zakona o nasilju u obitelji; članak 33. Zakona o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.; članak 31. Zakona o nasilju nad ženama iz 2021.

²³Članak 22. Zakona o nasilju u obitelji; članak 33. Zakona o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.; članak 30. Zakona o nasilju nad ženama iz 2021.

²⁴Članak 21. Zakona o nasilju u obitelji; članak 32. Zakona o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.; članak 32. Zakona o nasilju nad ženama iz 2021.

²⁵Članak 23. Zakona o nasilju u obitelji; članak 34. Zakona o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.; članak 33. Zakona o nasilju nad ženama iz 2021.

²⁶Članak 22. Zakona o nasilju u obitelji (prevencija i zaštita žrtava) iz 2000. i 2004. (s izmjenama i dopunama); članak 33. Zakona o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.; članak 31. Zakona o nasilju nad ženama iz 2021.

Nalozi za udaljenje mogu se izdati nakon podnošenja kaznene prijave i za vrijeme trajanja suđenja, ili, nakon što je suđenje okončano i počinitelj je osuđen, onoliko dugo koliko se smatra potrebnim prema diskrecijskoj odluci suda.²⁷

Zabrane prilaska mogu se izdati nakon što je počinitelj optužen, a njihovo trajanje podliježe diskrecijskoj odluci suda.²⁸

Kršenje *privremenih naloga* nije kriminalizirano. Međutim, kršenje bilo kojeg od uvjeta sadržanih u *nalozima za udaljenje* i *zabranama prilaska* kazneno je djelo sa zapriječenom kaznom od najviše 2 godine zatvora.²⁹

Prema građanskom pravu, nalozi za zaštitu uređeni su obiteljskim zakonodavstvom, posebno **Zakonom o odnosima roditelja i djece iz 1990.** (s izmjenama i dopunama).

Vrste naloga za zaštitu:

Nalog kojim se jednom roditelju ili skrbniku dodjeljuje djelomično ili potpuno skrbništvo nad maloljetnikom.³⁰

Nalog za zaštitu dostupan prema građanskom pravu odnosi se na maloljetne osobe, tj. *djecu mlađu od 18 godina*.³¹ O visini i uvjetima skrbništva, kao i trajanju naloga, odlučuje sud diskrecijskom odlukom.³²

Kršenje naloga za zaštitu kriminalizira se pod određenim okolnostima, ovisno o posebnim ograničenjima i uvjetima sadržanima u nalog za zaštitu koji je prekršen.³³

EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU

Preuzimanje u nacionalno zakonodavstvo

Republika Cipar preuzela je Direktivu EU-a 2011/99/EU u nacionalno zakonodavstvo 2015. Zakonom 156(I)/2015 o Europskom nalogu za zaštitu 2015. („**ciparski zakon o EPO-u**“).³⁴ Ciparski zakon o EPO-u osigurava potpuno preuzimanje zakonodavstva.

Postupak zahtjeva za EPO

a) Nadležna tijela

Nadležna tijela za izdavanje i priznavanje/izvršenje EPO-a navedena su u **članku 4. ciparskog Zakona o EPO-u**. Konkretno, okružni sudovi nadležni za izdavanje nacionalnog naloga za zaštitu nadležni su i za izdavanje EPO-a. U pogledu priznavanja i izvršenja EPO-a, u slučajevima u kojima je zaštićena osoba rezident Cipra, nadležan je

²⁷Članak 21. Zakona o nasilju u obitelji (prevencija i zaštita žrtava) iz 2000. i 2004. (s izmjenama i dopunama) i članak 32. Zakona o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.

²⁸Članak 23. Zakona o nasilju u obitelji (prevencija i zaštita žrtava) iz 2000. i 2004. (s izmjenama i dopunama); članak 34. Zakona o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.; članak 33. Zakona o nasilju nad ženama iz 2021.

²⁹Članak 23. stavak 7. Zakona o nasilju u obitelji; članak 34. stavak 6. Zakona o sprječavanju i suzbijanju spolnog zlostavljanja i spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije iz 2014.; Priručnik za međuresorne postupke za rješavanje slučajeva nasilja u obitelji u odnosu na djecu, 2017., str.20., st. 4.6.1-4.6.2; članak 33. Zakona o nasilju nad ženama iz 2021.

³⁰ Članak 18. i članak 21. Zakona o odnosima roditelja i djece iz 1990. (s izmjenama i dopunama).

³¹ Članak 2. Zakona o odnosima roditelja i djece iz 1990. (s izmjenama i dopunama).

³² Članak 18. stavak 6. Zakona o odnosima roditelja i djece iz 1990. (s izmjenama i dopunama).

³³ Priručnik za međuresorne postupke za rješavanje slučajeva nasilja u obitelji u odnosu na djecu, 2017., str.20., st. 4.6.3-4.6.4.

³⁴ http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2015_1_156.pdf (samo na grčkom).

okružni sud okruga u kojem osoba ima boravište; u slučajevima u kojima zaštićena osoba nije rezident, nadležan je Okružni sud u Nikoziji.

Prema **članku 5. ciparskog zakona o EPO-u**, Ministarstvo pravosuđa i javnog reda imenovano je središnjim koordinacijskim tijelom.

b) Izdavanje EPO-a

Žrtva u čiju je korist okružni sud izdao nacionalni nalog za zaštitu može podnijeti zahtjev za izdavanje EPO-a istom okružnom sudu na temelju **članka 6. ciparskog zakona o EPO-u**. Prema **članku 7. ciparskog Zakona o EPO-u**, nadležni okružni sud može izdati EPO ako je prethodno donesen nacionalni nalog za zaštitu kojim se počinitelju izriče neko od sljedećih ograničenja:

Zabrana ulaska u određene objekte, mjesta ili određena područja u kojima zaštićena osoba prebiva ili ih posjećuje;

Zabrana ili reguliranje bilo kakvog kontakta sa zaštićenom osobom, uključujući komunikaciju putem telefona, e-pošte ili obične pošte, telefaksa ili na drugi način;

Zabrana ili reguliranje prava pristupa zaštićenoj osobi bliže od unaprijed određene udaljenosti; i kada zaštićena osoba koja je podnijela zahtjev

- (i) odluči nastaniti se ili već ima prebivalište u drugoj državi članici, ili
- (ii) odluči ostati ili već boravi u drugoj državi članici unutar EU-a.

Samo žrtva/zaštićena osoba može zatražiti EPO od okružnog suda. Nije potrebno pravno zastupanje i pravna pomoć žrtvama koje podnose zahtjev za EPO nije predviđena ciparskim Zakonom o EPO-u.³⁵

c) Obveza informiranja zaštićene osobe

Suci su dužni obavijestiti žrtve o njihovom pravu da zatraže EPO i o potrebnim uvjetima koji moraju biti ispunjeni za izdavanje EPO-a prema **članku 7. stavku 3. ciparskog zakona o EPO-u**.

d) Postupak prijenoša – jezični režim

Kada je Cipar država izdavateljica, EPO se prosljeđuje državi izvršiteljici uz prijevod EPO-a na službeni jeziku ili jedan od službenih jezika države izvršiteljice (**članak 9., ciparski zakon o EPO-u**).

e) Priznavanje EPO-a

Nadležni okružni sud, po primitku EPO-a, priznat će EPO i poduzeti sve dostupne mjere prema nacionalnom zakonodavstvu Cipra koje su u najvećoj mogućoj mjeri ekvivalentne zaštiti koju pruža EPO, osim ako postoje razlozi za nepriznavanje kako je utvrđeno ciparskim zakonom o EPO-u (pogledajte u nastavku). Okružni sud mora obavijestiti počinitelja o mjerama koje su izrečene protiv njega i o zakonskim posljedicama kršenja tih mjera (**članak 10., ciparski zakon o EPO-u**).

Prema **članku 16. ciparskog Zakona o EPO-u**, priznavanje EPO-a od strane okružnog suda treba se smatrati prioritarnim uzimajući u obzir posebne okolnosti slučaja. To može uključivati hitnost predmeta, datum

³⁵Nacionalno izvješće ARTEMIS-a za Cipar, 2020., str. 11. Dostupno na: https://www.artemis-europa.eu/wp-content/uploads/2020/09/ARTEMIS-Research-Report_Cyprus.pdf.

predviđen za dolazak zaštićene osobe na teritorij Republike Cipar i, gdje je to moguće, stupanj rizika za zaštićenu osobu.

f) Razlozi za nepriznavanje EPO-a (članak 10.)

Prema članku 11. ciparskog Zakona o EPO-u, razlozi zbog kojih nadležni okružni sud može odbiti zahtjev za EPO uključuju, među ostalim, sljedeće:

- europski nalog za zaštitu nije potpun ili nije dovršen u roku koji je odredio nadležni okružni sud;
- zaštitna mjera odnosi se na djelo koje prema zakonu Republike Cipar nije kazneno djelo;
- nisu ispunjeni uvjeti potrebni za izdavanje EPO-a u skladu s člankom 7. ciparskog zakona o EPO-u.

g) Kršenje EPO-a i obveza prijavljivanja u vezi s kršenjem

Ako se EPO prekrši, ciparskim zakonom o EPO-u predviđene su sankcije; konkretno, nadležni okružni sud ovlašten je izreći kaznene sankcije predviđene nacionalnim zakonodavstvom, ili izreći primjerene nekaznene sankcije (članak 12., ciparski zakon o EPO-u). U slučaju da nacionalnim zakonodavstvom nisu predviđene nikakve sankcije koje se mogu poduzeti u danim okolnostima, nadležni okružni sud prijavit će kršenje nadležnom tijelu države izdavateljice (članak 13., ciparski zakon o EPO-u).

Provedba EPO-a

Nema dostupnih podataka o broju EPO-a izdanih ili izvršenih u Cipru; kao i kod nacionalnih naloga za zaštitu, pravosudni sustav ne bilježi niti prati broj izdanih ili izvršenih EPO-ova, pa nije moguće procijeniti uporabu EPO-a na Cipru. Međutim, čini se da **do sada u Cipru nije bilo izdavanja ni priznavanja i izvršavanja EPO -ova.**

Glavne prepreke u procesu podnošenja zahtjeva i izvršenja EPO-ova

- U ciparskom Zakonu o EPO-u postoji neslaganje glede nadležnosti i ovlasti pravosudnih tijela za izdavanje EPO-a. Prema ciparskom Zakonu o EPO-u, ako se EPO izdaje u Cipru, tijelo ovlašteno za to je okružni sud koji je izrekao nalog za zaštitu (članak 4. stavak 1.). To je problematično jer prema Zakonu o nasilju u obitelji naloge za zaštitu mogu izdati i okružni sud i kazneni sud. Konkretno, kazneni sud nadležan je za većinu težih kaznenih djela nasilja u obitelji navedenih u članku 4. Zakona o nasilju u obitelji, no prema ciparskom zakonu o EPO-u nije ovlašten izdavati EPO. S druge strane, okružni sud nema nadležnost suditi za zločine za koje je predviđena kazna zatvora dulja od 5 godina. To potencijalno predstavlja prazninu u zaštiti onih žrtava koje su suočene s najtežim oblicima nasilja jer se čini da ne mogu podnijeti zahtjev za EPO.
- Nisu predviđene niti primijenjene praktične zakonske ni drukčije odredbe koje bi rezultirale osjetnim učinkom Direktive o EPO-u.
- Ne postoji zakonska obveza tužiteljstva ili odvjetnika koji zastupaju žrtve rodno uvjetovanog nasilja da žrtve obavijeste o njihovom pravu na podnošenje zahtjeva za EPO prema ciparskom Zakonu o EPO-u; iako su suci dužni obavijestiti žrtve o njihovom pravu traženja EPO-a prema članku 7. stavku 3. ciparskog zakona o EPO-u, nema dokaza informiraju li suci doista žrtve u praksi.

- Ciparski zakon o EPO-u ne spominje potrebu za edukacijom pravosuđa, odvjetnika i tužitelja i drugih uključenih u postupke izdavanja ili priznavanja EPO-a. Nema dokaza da su takve edukacije ili informacije dostupne profesijama u Cipru.
- Od preuzimanja Direktive o EPO-u 2015. nije bilo ciljanih aktivnosti podizanja svijesti, informiranja ili kampanja o zakonskim pravima zaštićenih osoba.
- U zakonu o EPO-u Cipru nema odredbi o pravnoj pomoći.

Korisni kontakti

- Ciparska odvjetnička komora, tel: +357 22 873300, e-adresa: cybar@cytanet.com.cy, web mjesto: <http://www.cyprusbarassociation.org/index.php/en/>
- Savjetodavno povjerenstvo za sprječavanje i borbu protiv nasilja u obitelji – korisni kontakti: http://www.familyviolence.gov.cy/cgibin/hweb?-A=31&-V=links&_VCATEGORY=0000
- Udruga za prevenciju i rješavanje nasilja u obitelji (SPAVO): <https://domviolence.org.cy/en/>
- Ciparska policija, jedinica za nasilje u obitelji i zlostavljanje djece, tel: +357 22 808442, e-adresa: domviol.childabuse@police.gov.cy, web mjesto: <https://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/2913319CAC1AFDB1C22584000041D65F?OpenDocument>

ČEŠKA REPUBLIKA

Nalozi za zaštitu u Češkoj Republici

U Češkoj su Republici tzv. zaštitni nalozi, tj. privremene mjere zaštite žrtava kaznenih djela od ponovljenih kršenja od strane počinitelja, regulirani kaznenim, građanskim i upravnim pravom. Mjere zaštite mogu se primijeniti u fazi istrage, kao i sigurnosne mjere određene u fazi izricanja kazne. Mogu biti u obliku zabrane pristupa, zabrane kontakta i naloga za udaljenje. Zatim, policija može izdati hitni nalog – nalog za deložaciju – protiv počinitelja kao hitnu mjeru prema upravnom zakonodavstvu.

U češkom građanskom pravu, a posebno u člancima 400. i dalje Zakona o posebnim sudskim postupcima (u daljnjem tekstu „ASJP”)³⁶ pod nazivom „*Prethodni postupak u slučaju zaštite od nasilja u obitelji*“ predviđeni su zaštitni nalozi, nadležna pravosudna tijela, postupak i trajanje. Ovi članci sadrže odredbe kojima se pruža posebna zaštita žrtvama obiteljskog nasilja i žrtvama uhođenja. Zaštitni nalog ima privremeni karakter i služi za osiguravanje uređenja prava i obveza sudionika u trenutku kada postupak o meritumu spora još nije započeo te tako osigurava barem preliminarnu zaštitu njihovih prava. Nadležan je okružni sud u mjestu prebivališta podnositelja zahtjeva za zaštitu (članak 400. ASJP-a). Sud izdaje nalog za zaštitu ako su ispunjeni uvjeti iz stavka 402. ASJP-a, tj. ako prijedlog (koji je podnio podnositelj zahtjeva) uključuje činjenice da je zajednički boravak podnositelja zahtjeva i tuženika u kući ili stanu u kojem se nalazi zajedničko kućanstvo nepodnošljiv za podnositelja zahtjeva zbog fizičkog ili psihičkog nasilja nad podnositeljem zahtjeva ili drugom osobom koja živi u zajedničkom kućanstvu, ili postoji neželjeno praćenje ili uznemiravanje podnositelja zahtjeva. Ako sud na temelju činjenica opisanih u prijedlogu zaključi da postoji nasilje u obitelji ili uhođenje, prijedlog se odobrava. Sud može izdati nalog protiv nasilne osobe za privremeno napuštanje zajedničkog stambenog prostora i njegove neposredne okoline ako ta osoba tamo boravi, ili zabranu ulaska u stambeni prostor, kao i da se suzdrži od susreta ili kontaktiranja podnositelja zahtjeva i ili se suzdrži od neželjenog promatranja i uznemiravanja podnositelja zahtjeva na bilo koji način (članak 405. stavak 1. ASJP-a). Sud mora odlučiti o izdavanju naloga za zaštitu promptno u roku od 48 sati od podnošenja zahtjeva (članak 404. ASJP-a). Sud odlučuje o nalogu za zaštitu bez saslušanja strana, samo na temelju materijalnih dokaza. Ova odluka postaje izvršiva njezinim donošenjem, traje mjesec dana i može se produljiti (do 6 mjeseci) (članci 407. i 408. ASJP-a). Ovo je posebna zaštita od obiteljskog nasilja i uhođenja, ali naravno moguće je, alternativno, koristiti i opće uređenje privremenih mjera prema čl. 74. i dalje. Zakona o parničnom postupku³⁷.

U češkom kaznenom pravu nalozi za zaštitu izriču se na temelju Zakona o kaznenom postupku³⁸ (u nastavku „CPC”). Člancima 88.b i dalje CPC-a pod naslovom *Nalozi za zaštitu* uređuju se nadležna pravosudna tijela, vrste naloga za zaštitu, postupak i trajanje. Privremene mjere poduzete u kaznenom postupku koriste se za zaštitu svih oštećenika u kaznenom djelu ili njihovih najbližih (npr. djece). Izricanje privremene mjere nije povezano s određenim kaznenim djelima. Sud ili javni tužitelj (ovisno o fazi kaznenog postupka) odlučuju o

³⁶Zakon o posebnim sudskim postupcima (Zakon br. 292/2013 Coll.)

³⁷ Zakon o parničnom postupku (Zakon br. 99/1963 Coll.), prijevod Zakona o parničnom postupku https://is.muni.cz/el/1422/jaro2008/SOC026/um/99-1963_EN.pdf

³⁸ Zakon o kaznenom postupku (Zakon br. 141/1961 Coll.), prijevod Zakona o kaznenom postupku https://www.legislationline.org/download/id/6371/file/Czech%20Republic_CPC_1961_am2012_en.pdf

privremenoj mjeri, bez prijedloga (članak 88.m CPC-a). Odluku mogu pokrenuti istražitelj (policijski službenik) ili žrtva/njezin odvjetnik. Ako se izdaju zaštitni nalozi na temelju CPC-a, osoba na koju se odnose mora biti procesuirana, tj. ta osoba mora biti optužena (članak 88.b stavak 1. CPC-a). Privremene mjere koje se mogu izreći na temelju članka 80. i dalje CPC-a posebno zabranjuju počinitelju kontaktiranje oštećene strane, najbližih srodnika ili drugih osoba, naročito svjedoka; ulaznje u zajednički stan koji dijeli s oštećenom stranom i njegovu neposrednu blizinu i boravak u takvom stanu. Za razliku od građanskog prava, privremene mjere prema kaznenom pravu nisu privremene i nastavljaju biti na snazi sve dok to zahtijeva njihova svrha, najdulje dok ne bude donesena konačna odluka u predmetu. Kršenje zaštitnih naloga kažnjava se ili novčanom ili zatvorskom kaznom.

Posljednja, ali ne i najmanje važna, je deložacija, administrativno-pravni instrument koji se izriče na temelju članka 44. i dalje Zakona o policiji Češke Republike (u nastavku „PC“)³⁹. Deložacija se koristi za zaštitu osoba koje su izložene riziku od nasilja u obliku napada na život, zdravlje ili slobodu ili iznimno teškog napada na ljudsko dostojanstvo te je stoga u pravilu usmjerene na žrtve obiteljskog nasilja. U skladu s člankom 44. PC-a, samo je policija Češke Republike nadležna za izvršenje deložacije, tj. iseljenje počinitelja iz zajedničkog stambenog prostora i njegove okolice. Nalog za deložaciju traje 10 dana (s mogućnošću produljenja putem privremene mjere prema ASJP-u, kako je gore opisano) i nasilna osoba mora napustiti definirani prostor bez nepotrebnog odgađanja i suzdržati se od ulaska u definirani prostor i kontaktiranja ugrožene osobe 421> (članci 44. stavak 2., 45. PC-a). Ako iseljena osoba prekrši nalog za deložaciju, može počinuti kazneno djelo ometanja izvršenja službene odluke i protjerivanja. Općenito, na žrtvi je da prijavi kršenje naloga za zaštitu, osim naloga za deložaciju čije kršenje nadzire policija. Policijski službenik mora provjeriti poštivanje naloga za deložaciju barem jedanput u zadanom roku (članak 47. stavak 4. PC-a). Nalozi za deložaciju i zaštitni nalozi izdani prema građanskom pravu češće se koriste u slučajevima rodno uvjetovanog nasilja, za razliku od naloga za zaštitu donesenih prema kaznenom zakonu koji se nedovoljno koriste.

EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU

Preuzimanje u nacionalno zakonodavstvo

U Češkoj Republici Direktiva 2011/99/EU o europskom nalogu za zaštitu preuzeta je u Zakon br. 104/2013 Coll. o međunarodnoj pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima izmjenom br. 77/2015 Coll., na snazi od 1. svibnja 2015. Europski nalog za zaštitu opisan je u čl. 340.-356. ovoga zakona. Češka Republika preuzela je i dostatno usvojila većinu temeljnih odredbi Direktive. Osim toga, vlada je u Memorandumu objašnjenja objavila smjernice za primjenu Direktive o EPO-u u nacionalnom kontekstu, a posebno za vrste nacionalnih naloga za zaštitu koje spadaju u nadležnost Direktive o EPO-u i EPO-a. U nastavku su navedene posebne točke pravne procjene u vezi s preuzimanjem EPO-a u Zakon br. 104/2013 Coll.

a) Nadležna tijela (članci 341., 342.)

Europski nalog za zaštitu (u daljnjem tekstu „EPO“) izdaje pravosudno ili slično tijelo druge države članice u skladu sa svojim zakonima i propisima na zahtjev zaštićene osobe. U Češkoj Republici pravosudna tijela

³⁹Zakon o policiji Češke Republike (Zakon br. 273/2008 Coll.)

uključuju sudove i urede javnog tužiteljstva. Prema članku 344., tijelo ovlašteno za priznavanje EPO-a je okružni sud u mjestu prebivališta ili privremenog boravka zaštićene osobe. Osim toga, Ministarstvo pravosuđa na zahtjev suda i Ured vrhovnog javnog tužitelja na zahtjev javnog tužitelja pomažu u pronalaženju informacija potrebnih za izdavanje ili priznavanje EPO-a.

b) Izdavanje EPO-a (članak 354. i dalje)

Češki zakon propisuje da se EPO izdaje na zahtjev zaštićene osobe, dok će pravosudno tijelo provjeriti je li ispunjen bilo koji od uvjeta iz članka 354. Nadalje, češki zakon dodatno formalizira uvjete i propisuje da je, prije izdavanja EPO-a, pravosudno tijelo također obvezno provjeriti da nalog za zaštitu na temelju kojeg će se izdati EPO nameće ograničenja samo prema kaznenom zakonu. Zaštićena osoba može zatražiti izricanje EPO-a bilo od nadležnog tijela države izdavateljice, ili od nadležnog tijela države izvršiteljice. Ako se zahtjev za izdavanje EPO-a odbije, zaštićena osoba ima pravo na žalbu.

c) Obveza informiranja zaštićene osobe

Češki zakon, točnije članak 8. stavak. 3. točka (c) Zakona o žrtvama kaznenih djela⁴⁰, propisuje izričitu obvezu da žrtva mora biti obaviještena o svom pravu da zatraži EPO. U praksi, međutim, ta se obveza uvijek ne ispunjava.

d) Postupak prijenosa – jezični režim

Kako je utvrđeno člankom 355. stavkom. 2., EPO mora biti preveden (ne navodi se od strane koje osobe/tijela u državi izdavateljici i o čijem trošku) na službeni(e) jezik(e) države izvršiteljice.

e) Priznavanje EPO-a (članak 343. i dalje)

Okružni sud u mjestu u kojem zaštićena osoba (privremeno) prebiva nadležan je za donošenje odluka o nepriznavanju EPO-a. Sud mora donijeti dva (2) naloga; jedan za priznavanje EPO-a i drugi za usvajanje sličnih mjera zaštite, već propisanih CPC-om. Zakon ne navodi nikakva vremenska ograničenja za donošenje odluka; postoji samo obveza donošenja odluke bez neopravdanog odgađanja. Okružni sud obvezan je informirati zaštićenu osobu, osobu koja uzrokuje opasnost i nadležno tijelo države izdavateljice o poduzetim mjerama. Ako sud ne priznaje EPO, mora obavijestiti zaštićenu osobu o mogućnosti traženja privremenih mjera u skladu s CPC-om.

f) Razlozi za nepriznavanje EPO-a (članak 10.)

Češki zakon predviđa istih devet (9) razloga sadržanih u Direktivi za odbijanje pravosudnog tijela u zemlji izvršiteljici da prizna EPO izdavanjem naloga u kojem se obrazlažu razlozi. Zaštićena osoba ima pravo podnijeti prigovor na odbijanje (članci 347., 349.).

g) Kršenje EPO-a i obveza prijavljivanja u vezi s kršenjem

U slučaju kršenja pravosudno tijelo države izvršiteljice nadležno je da počinitelju odredi disciplinsku kaznu, drugu vrstu privremene mjere, pritvor ili sankcije za ometanje izvršenja službene odluke i protjerivanje. Međutim, zadnja opcija primjenjuje se samo ako optuženi više puta ili na ozbiljan način počini ovu povredu. Prema članku 350. stavku 1. može se izreći samo disciplinska kazna za kršenje naknadne mjere donesene na

⁴⁰Zakon o žrtvama zločina (Zakon br. 45/2013 Coll.)

temelju priznatog EPO-a u državi izvršiteljici; druge su sankcije isključene. Čini se da je ovakvo zakonodavstvo nedostavno i u suprotnosti s člankom 11. stavkom. 2. točkom c. Direktive. Disciplinska kazna teško može osigurati prekid kršenja mjere. Sudac pojedinac države izvršiteljice također će obavijestiti nadležno tijelo države izdavateljice o svakom kršenju mjere ili mjera poduzetih na temelju EPO-a. Obavijest se šalje standardnim obrascem navedenim u Prilogu II. Direktive prevedenim na službeni(e) jezik(e) države izdavateljice.

Provedba EPO-a

U Češkoj Republici, prema podacima primljenim od međunarodnog odjela Ureda vrhovnog javnog tužitelja, nije evidentiran niti jedan EPO u 2020. ili u prethodnim godinama koji bi tamo bio izdan ili koji bi bio izdan u drugoj državi članici EU -a i prosljeđen u Češku Republiku na priznavanje i izvršenje. Važno je naglasiti da se podaci o EPO-ima čuvaju na neuređen i nesustavan način.

Glavne prepreke u procesu podnošenja zahtjeva i izvršenja EPO-ova

Češka je jedna od partnerskih zemalja u kojoj zakonodavstvo o preuzimanju uključuje detaljnije odredbe o vrstama naloga za zaštitu koji spadaju u obuhvat EPO-a, čime je uspostavljen vjerojatno restriktivan pristup izdavanju EPO-a. Odredbe prema građanskopravnom zakonodavstvu koje propisuju izdavanje nacionalnog naloga za zaštitu posebno za žrtve obiteljskog nasilja i uhođenja izričito su isključene iz obuhvata EPO-a, kao i nalozi za deložaciju. Ovo unatoč činjenici da se nalozi za zaštitu češće izdaju u skladu s ovim odredbama građanskog prava, a ne odredbama kaznenog prava, radi zaštite žrtava obiteljskog nasilja.

U Češkoj Republici svijest o EPO-u u široj javnosti i među stručnjacima iznimno je niska. Preuzimanje Direktive o EPO-u nije bilo popraćeno praktičnim smjernicama za pravne i socijalne stručnjake, kao ni za sudska/administrativna tijela uključena u njezinu provedbu. Iako je obveza informiranja zaštićene osobe o EPO-u ugrađena u češko zakonodavstvo, teško da su osobe kojima je potrebna zaštita obaviještene o mogućnosti podnošenja zahtjeva. Ne postoji kampanja niti sveobuhvatna informacijska platforma usmjerena na EPO. Nedostatak relevantnih i razumljivih informacija temeljna je prepreka podnošenju zahtjeva za EPO.

Korisni kontakti

- **Središnje nadležno tijelo: Ministarstvo pravosuđa:** Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2, data box: kq4aawz, e-adresa: posta@mzp.justice.cz
- **Vrhovno državno tužiteljstvo:** Jezuitská 585/4, 660 55 Brno, data box: 5smaetu, e-mail: podatelna@nsz.brn.justice.cz

NVO-i koji pomažu žrtvama obiteljskog i seksualnog nasilja:

- **ACORUS, z. ú.** organizacija je sa sjedištem u Pragu koja pruža pomoć kod jednostavnih pravnih podnesaka i surađuje s vanjskim odvjetnicima (info@acorus.cz, <http://www.acorus.cz/>).
- **Persefona, z. s.** sa sjedištem u Brnu, osigurava složene usluge za žrtve, uključujući pravnu pomoć, za regiju Južna Moravska (poradna@persefona.cz, <https://www.persefona.cz/>).

- **profem, o. p. s.** – centar za žrtve obiteljskog i seksualnog nasilja pruža složenu pravnu, socijalnu i psihološku pomoć u uredima u Pragu, Berounu, Příbramu i Benešovu (info@profem.cz, <https://www.profem.cz/>).

NVO-i koji pomažu žrtvama kaznenih djela:

- **Bílý kruh bezpečí, z. s.** djeluje u raznim češkim gradovima (kao što su Olomouc, Ostrava, Pardubice, České Budějovice, Jihlava itd.), nudi pravnu podršku i surađuje s vanjskim odvjetnicima (bkb@bkb.cz, <https://www.bkb.cz/>).
- **In IUSTITIA, o. p. s.** fokusira se na žrtve zločina iz mržnje i nudi pravne i socijalne usluge u Pragu i Brnu (in-ius@in-ius.cz, <https://www.in-ius.cz/>).

NVO-i koji pomažu strancima i migrantima:

- **Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), z. s.** (Organizacija za pomoć izbjeglicama), prisutna u Pragu, Brnu, Hradec Královéu, Plzenju i Ostravi, može pomoći migrantima ili tražiteljima azila u pravnim pitanjima s inozemstvom, a mogla bi i koordinirati pravno zastupanje (opu@opu.cz, <https://www.opu.cz/>).
- **Sdružení pro integraci a migraci (SIMI), o. p. s.** (Udruga za integraciju i migracije) pomaže strancima i migrantima koji žive u Češkoj Republici i pruža im složenu pravnu podršku na brojnim jezicima (poradna@migrace.com, <https://www.migrace.com/>).

GRČKA

Nalozi za zaštitu u Grčkoj

U grčkom zakonu mjere zaštite predviđene za žrtve svih oblika nasilja sadržane su u općem građanskom i kaznenom zakonodavstvu te u specifičnijim odredbama Zakona o nasilju u obitelji (D.M.).

U građanskom pravu i posebno u člancima 731. et seq. Zakona o parničnom postupku (CCP), predviđene su sigurnosne mjere „*Privremeno rješavanje situacije*“, nadležna pravosudna tijela, postupak i trajanje. U tom kontekstu, građanski sudovi imaju pravo naložiti kao sigurnosnu mjeru svaku radnju, propust ili toleriranje određenog djela osobe protiv koje je zahtjev usmjeren, u skladu s posebnim odredbama članka 731-732 (CCP). Odluka suda privremene je naravi i valjana je samo ako žrtva podnese tužbu za trajno rješenje slučaja; takve mjere traju do donošenja konačne odluke suda, na čiji ishod nemaju učinka (članak 693.CCP-a). Članak 735. stavak 2. (CCP) glavni je članak koji daje popis indikativnih, posebnih privremenih mjera koje bi se mogle odrediti za zaštitu žrtava obiteljskog nasilja kao što su *deložacija tuženika iz obiteljskog prebivališta, preseljenje, zabrana pristupa stanu ili radnim prostorijama podnositelja zahtjeva ili prebivalištima bliske rodbine/dječjim školama i skloništima*. Nadležan je prvostupanjski sud u mjestu prebivališta tuženika ili posljednjem zajedničkom mjestu prebivališta supružnika, ako su u pitanju bračni sporovi (članak 39. CCP-a) ili sud najbliži mjestu u kojem će se izvršiti sigurnosne mjere (članak 683. stavak 4. CCP -a) . Privremena sudska zaštita može se odobriti zaštićenoj osobi izdavanjem privremenog naloga kako ne bi ostala nezaštićena do rasprave o slučaju i donošenja sigurnosnih mjera; a taj postupak može trajati od 2 do 6 mjeseci.

Nakon pregleda relevantne sudske prakse posljednjeg desetljeća u elektroničkim bazama podataka NOMOS i ISOKRATIS, sigurnosne mjere koje su odredili grčki građanski sudovi u slučaju nasilja (članak 735. CAPP-a) uglavnom su: a) u slučajevima nasilja u obitelji, oduzimanje roditeljskog skrbništva zbog prethodnog nasilnog ponašanja, preseljenja osobe iz obiteljskog prebivališta i reguliranje komunikacije s djecom i b) u slučajevima koji nisu obiteljski; zabrana približavanja ugroženoj osobi i zabrana boravka u određenom području / mjestu.

U grčkom kaznenom pravu, Kaznenom zakonu (PC) i Zakonu o kaznenom postupku (CPC) **ograničavajući uvjeti** izriču se osobi koja uzrokuje opasnost, a navedeni su indikativno u članku 283. stavak 1. (CPC) i sljedeći su: *davanje jamstva, obveza optuženika da se u određenim razdobljima javlja istražitelju ili drugom tijelu u Grčkoj ili u grčkom konzulatu u inozemstvu, zabrana odlaska ili boravka u određenom mjestu ili u inozemstvu i zabrana druženja ili sastajanja s određenim osobama*. Nadležni sud, uvjeti, njihova vrsta i trajanje razlikuju se u svakoj fazi kaznenog postupka; a) prethodni postupak, b) donošenje sudske odluke ili c) izricanje kazne.

a) U prethodnom postupku, a naročito tijekom ispitivanja, optuženiku se mogu postaviti restriktivni uvjeti koji traju do donošenja konačne odluke Kaznenog suda. Nadležan za njihovo izricanje je istražitelj, koji izdaje nalog, nakon pribavljanja prethodne pisane suglasnosti tužitelja. Svaki spor između istražitelja i tužitelja rješava Vijeće kaznenih sudaca. Prema članku 282. st. 2 (CCP), svrha restriktivnih uvjeta je s jedne strane spriječiti rizik od novih kaznenih djela koje bi počinila optužena osoba, a s druge strane osigurati da se ona pojavi na ispitivanju ili na sudu i da presuda bude izvršena. Za njihovo izricanje moraju se primijeniti sljedeći uvjeti: i) ozbiljni dokazi o krivnji za osobu optuženu za kazneno djelo ili prekršaj za koje je propisana kazna zatvora od najmanje 3 mjeseca (članci 282. stavak 1. i 283. stavak 2. CCP-a), (ii) poznato prebivalište u zemlji ili da joj se nije olakšao bijeg pripremnim radnjama ili da prethodno nije bila u bijegu od suda ili od kazne ili nije proglašena krivom za bijeg kao pritvorenik ili za kršenje ograničenja boravka radi bijega ili da nema neopozivih presuda za

slična kaznena djela tako da se s razlogom očekuje da ako bude puštena na slobodu neće počinuti druga kaznena djela (članak 286. stavak 1.).

b) U fazi donošenja sudske odluke, kazneni sud može nametnuti ograničavajuće uvjete u slučajevima kada je: i) netko osuđen na kaznu zatvora koja ne prelazi tri godine i ii) izvršenje kazne odgađa se na razdoblje od jedne do tri godine prema članku 99. stavak. 1 ili dio kazne odgodi (članak 100. stavak 1. PC-a). Ovi restriktivni uvjeti nameću se disjunktivno ili kumulativno i indikativno su navedeni u članku 99. stavku 2. (PC). Ako su određeni sudskom odlukom, traju za razdoblje utvrđeno u njoj i u svakom slučaju do izdržavanja kazne. Ako optuženik prekrši odredbe članka 81. st. 5 (PC) predviđa se, među ostalim, ukidanje ograničenja i izvršenje odgođene zatvorske kazne.

c) U fazi izricanja kazne, osobe osuđene na kaznu zatvora mogu biti puštene, osim ako nije opozvano, u slučajevima izričito predviđenima člankom 105. B PC--a i pod uvjetima utvrđenim člankom 106. PC-a. Prema članku 106. st. 2a' PC-a, osoba koja je otpuštena može podlijegati određenim obvezama koje se tiču načina života, a posebno njezinog prebivališta, analognom primjenom članka 99. stavka 2. PC-a. Također, prema članku 105. stavku 3. PC -a, u slučaju da se kazna zatvora zamijeni izdržavanjem kazne u prebivalištu osuđene osobe, sud može diskrecijski postaviti odgovarajuće uvjete (one iz članka 99. stavka 2. slučajeve d` do f`), uz analognu primjenu članka 99. stavka 4 (PC) ili kazna pod elektroničkim nadzorom. Trajanje je do izdržavanja kazne.

Članak 169.A stavak 2 PC-a predviđa kaznu zatvora **do tri godine** za svakoga tko krši ograničenja u pogledu slobode kretanja ili boravka koja su izrečena sudskom odlukom ili od strane sudskog vijeća.

U grčkom zakonu, najvažniji zakon za osobe kojima je potrebna zaštita je **Zakon 3500/2006 o nasilju u obitelji (D.V.)**; članak 15. predviđa mjere sigurnosti koje građanski sudovi mogu izreći protiv počinitelja nasilja u obitelji. Nadalje, u kontekstu kaznenog postupka, članak 18. sadrži okvirni popis restriktivnih uvjeta koji se izriču počinitelju u slučaju nasilja u obitelji te definira postupak, uvjete i svrhu njihovog izricanja. Ovi ograničavajući uvjeti bit će isti kao i oni iz članka 15. Oni se izriču pod posebnim okolnostima i ako se smatra potrebnim za zaštitu tjelesnog i duševnog integriteta žrtve. Nadležan je kazneni sud na koji se upućuje počinitelj ili istražitelj/ sudsko vijeće ili tužitelj koji vodi slučaj. Potreban je obrazložen (sudski) nalog protiv kojeg se može izjaviti žalba sudskom kaznenom vijeću. Njihovo trajanje nije navedeno, ali je izričito predviđeno da se izriču na onoliko dugo koliko je potrebno. Značajno je napomenuti da su, nakon izmjene Zakona 3500/2006 Istambulskom konvencijom, izrečeni restriktivni uvjeti važeći do njihovog opoziva, zamjene ili izmjene od strane pravosudnog tijela koje ih je izreklo/ ili od strane nadležnog tužitelja, tako da je žrtva učinkovito zaštićena. Članak 18. stavak 1 također predviđa kaznu zatvora u slučaju kršenja gore navedenih mjera/ ograničenja.

EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU

Preuzimanje u nacionalno zakonodavstvo

Europski nalog za zaštitu (EPO) uspostavljen Direktivom 2011/99/EU preuzet je u grčko zakonodavstvo 29.1.2016. zakonom 4360/2016; Grčka je preuzela i na zadovoljavajući način prilagodila većinu temeljnih odredbi Direktive (cilj, definicije, vrsta zaštitnih mjera prema članku 5., oblik i sadržaj europskog naloga za

zaštitu (Prilog I.) i Obavijest u slučaju kršenja (Prilog II.). U nastavku su navedene posebne točke pravne ocjene u vezi sa Zakonom 4360/2016.

a) Nadležna tijela (članak 3.)

U Grčkoj središnju ulogu u primjeni (EPO) imaju tužitelji, a posebno tužitelji prvostupanjskog suda, osim toga u zakonu se (članak 3. stavak 2. i članak 5. stavak 6.b) također implicira da tužitelji prizivnih sudova također mogu biti nadležni, u slučaju ako je Grčka država izdavateljica (EPO-a). Ministarstvo pravosuđa, transparentnosti i ljudskih prava određeno je kao središnje tijelo za koordinaciju i pomoć tužiteljima. Grčki zakon dodatno propisuje: „*Nadležna tijela će se, ako je potrebno, izravno konzultirati s nadležnim tijelom druge države kako bi olakšala glatko i učinkovito priznavanje i provedbu naloga za zaštitu*”. (Članak 3. stavak 4.)

b) Izdavanje EPO-a (članak 5.)

Grčki zakon propisuje da se EPO izdaje na zahtjev zaštićenih osoba, dok će tužitelj provjeriti je li ispunjen bilo koji od uvjeta iz članka 4. (članak 5. Direktive,- vidjeti gornje poglavlje A1). Tužitelji će također uzeti u obzir duljinu razdoblja na koje se zaštićene osobe namjeravaju nastaniti ili boraviti u drugoj državi članici, kao i ozbiljnost potrebne zaštite. Zaštićena osoba može zatražiti EPO, osobno ili putem punomoćnika, ili od nadležnog tijela države izdavateljice ili nadležnog tijela države izvršiteljice. Grčki zakon ne formalizira daljnje uvjete i ne postavlja dodatne zahtjeve (npr. točno razdoblje trajanja boravka). Također je predviđeno da prije izdavanja (EPO-a) osoba koja uzrokuje opasnost ima pravo biti saslušana i osporiti nacionalnu mjeru zaštite, ako joj ta prava nisu odobrena u postupku koji je doveo do donošenja te mjere. U tom slučaju oni se pozivaju da se 48 sati prije pojave pred nadležnim tužiteljem i imaju pravo dobiti rok do 48 sati za podnošenje mišljenja u pisanom obliku.

c) Obveza informiranja zaštićene osobe

Čini se da grčki zakon ne nameće izričitu obvezu sucima/ istražiteljima koji izriču zaštitnu mjeru (sigurnosna mjera/ restriktivni nalog) da obavijeste zaštićenu osobu koja bi mogla planirati napustiti zemlju. Stoga je zaštitna mjera EPO-a prepuštena isključivo pravničkoj profesiji, osobama koje podržavaju žrtvu, da se na nju pozivaju pred vlastima.

d) Postupak prijenosa – jezični režim

Grčki zakon propisuje da EPO mora biti preveden (ne navodi se od strane koje osobe/tijela u državi izdavateljici i o čijem trošku) na službeni(e) jezik(e) države izvršiteljice.

e) Priznavanje EPO-a

Po primitku (EPO), tužitelj prvostupanjskog suda u mjestu u kojem zaštićena osoba (privremeno) boravi mora ga bez nepotrebnog odgađanja priznati i usvojiti sve mjere zaštite dostupne prema nacionalnom pravu koje odgovaraju sličnom slučaju. Prema tekstu zakona, tužitelji moraju donijeti dva (2) naloga; jedan za priznavanje (EPO) i drugi za usvajanje sličnih mjera zaštite, već propisanih zakonom. Grčki zakon ne predviđa obvezni poseban rok za priznavanje EPO-a ili za usvajanje nacionalne mjere zaštite na temelju EPO-a; što se tiče trajanja nove mjere zaštite (koju je izrekla država izvršiteljica), nema nikakve odredbe; stoga se može zaključiti da o tome odlučuje tužitelj.

Uz to, grčki zakon donosi inovacije u preuzimanju Direktive navodeći da ako tužitelj u (privremenom) boravištu zaštićene osobe smatra da zaštitna mjera, kako je prikazana u primljenom (EPO), nije dovoljna i primjerena za osiguravanje trajne zaštite, može zatražiti od prekršajnog suda koji čine troje sudaca (Τριμελής

Πλημμελειοδικείο) da prilagodi mjere ili izrekne bilo koju drugu mjeru predviđenu nacionalnim pravom za isto kazneno djelo⁴¹. Tužitelj je prema tome dužan obavijestiti zaštićenu osobu, osobu koja uzrokuje opasnost i nadležno tijelo države izdavateljice o usvojenim (novim) mjerama i posljedicama njihovog kršenja (a. 11. stavak 2.).

f) Razlozi za nepriznavanje EPO-a (članak 12.)

Grčki zakon predviđa istih devet (9) razloga sadržanih u Direktivi za odbijanje tužitelja u zemlji izvršiteljici da prizna EPO izdavanjem naloga u kojem se obrazlažu razlozi. Zaštićena osoba ima pravo žalbe na odbijanje u roku od deset (10) dana od dana dostave naloga tužitelja.

g) Kršenje (EPO) i obveza prijavljivanja u vezi s kršenjem.

Grčki zakon predviđa kaznu do 2 godine zatvora u slučaju kršenja EPO-a. U tom slučaju tužitelj je nadležan pokrenuti kazneni postupak protiv osobe koja uzrokuje opasnost i poduzeti sve potrebne hitne mjere kako bi se kršenje zaustavilo dok država izdavateljica ne donese novu odluku/mjere zaštite. Tužitelj države izvršiteljice također će obavijestiti nadležno tijelo države izdavateljice o svakom kršenju mjere ili mjera poduzetih na temelju EPO-a. Obavijest se šalje standardnim obrascem navedenim u Prilogu II. Direktive prevedenim na službeni(e) jezik(e) države izdavateljice.

Provedba EPO-a

Iako se čini da su grčke odredbe o preuzimanju dovoljne da omoguće izdavanje i priznavanje EPO-a, to se do sada nije dogodilo. U Grčkoj, prema podacima dobivenim od Ministarstva pravosuđa, transparentnosti i ljudskih prava, (EPO) dosad još nije proveden; Grčka nije bila ni država izdavateljica ni država izvršiteljica.

Glavne prepreke u procesu podnošenja zahtjeva i izvršenja EPO-ova

U Grčkoj, jednako kao u većini država članica EU-a, preuzimanje Direktive o EPO-u nije bilo popraćeno praktičnim smjernicama za pravne i socijalne stručnjake, kao ni za sudska/administrativna tijela uključena u njezinu provedbu. Jednako tako, osobe kojima je potrebna zaštita nikada nisu obaviještene ni od strane vlasti ni svojim vlastitim sredstvima. Osim toga, u Zakon nisu uključene posebne odredbe koje se odnose na dostupnu besplatnu pravnu pomoć osobama koje traže EPO. Također, velika raznolikost zaštitnih mjera dostupnih u državama članicama (u građanskim, upravnim ili kaznenim postupcima) može opravdano izazvati zabunu i može biti još jedan razlog zašto se (EPO) praktički ne koriste.

⁴¹Članak 11.; Ako tužitelj prvostupanjskog suda u mjestu (privremenog) boravka zaštićene osobe smatra da mjere zaštite predviđene u EPO-u nisu dovoljne i prikladne za njezinu daljnju zaštitu, podnijet će odgovarajući zahtjev mjesno nadležnom tročlanom prekršajnom sudu koji prilagođava ili izriče druge mjere zaštite predviđene nacionalnim pravom za ista djela. U tom će slučaju nove mjere što je moguće bliže odgovarati zaštitnim mjerama koje je poduzela država izdavateljica.

Korisni kontakti

- **Središnje nadležno tijelo:** Ministarstvo za transparentnost u pravosuđu i ljudska prava (europska i međunarodna suradnja) Voditeljica odjela za europske i međunarodne poslove, gđa Kara: tel: 213 1307088 (-7236) MKara@justice.gov.gr
- **Tužitelj Vrhovnog kasacijskog suda** - Odjel za međunarodne odnose i cjeloživotnu obuku tužitelja, tel 210 6411528
- **NGO Diotima** <https://diotima.org.gr/en/>, [pravni poslovi](#), e-adresa: diotima@otenet.gr, tel: 210-3244380 (odvjetnica gđa Apostolaki) 3244> diot
- **Savez udruga žena prefektore Heraklion**, www.kakopoiisi.gr, e-pošta: info@kakopoiisi.gr, tel: 2810 24 21 21

ITALIJA

Zaštitni nalozi u Italiji

Dostupne vrste zaštitnih mjera, nacionalni postupci

Zaštita koju nudi talijanski pravni sustav prilično je artikulirana: mjera koja može biti upravne, građanske i kaznene naravi. U Italiji se zaštitni nalozi primjenjuju na određene vrste kaznenih: uhođenje, ozljeđivanje, obiteljsko nasilje, spolno nasilje.

a) Upravne mjere zaštite

Na administrativnoj razini, referentna je mjera usmeno upozorenje koje izdaje „Questore“⁴². Nadležno tijelo javne sigurnosti ocjenjuje okolnosti, osigurava unakrsno ispitivanje i izdaje mjeru, uz obvezu obrazlaganja. Time Questore usmeno opominje počinitelja, pozivajući ga da se ponaša u skladu sa zakonom (Zakonska uredba br. 11 od 23. veljače 2009.⁴³). *Questore* obavještava počinitelja nasilja o uslugama dostupnim na tom području, uključujući obiteljska savjetovališta, službe za mentalno zdravlje i ustanove za liječenje ovisnosti, kako bi se spriječilo ponavljanje kaznenog djela.

Zakonska uredba od 14. kolovoza 2013., br. 93⁴⁴ propisuje da nasilje u obitelji uključuje sve ozbiljne i ne samo epizodne čine fizičkog, seksualnog, psihološkog ili ekonomskog nasilja koji se događaju u obiteljima ili kućanstvima ili između sadašnjih ili bivših supružnika ili osoba povezanih postojećom ili prošlom emocionalnom vezom, bez obzira na to je li počinitelj takvih zločina dijelio sa žrtvom isto prebivalište.

b) Građanski nalozi za zaštitu

Građanski sudac ima isključivu nadležnost nad obiteljskim zlostavljanjem koje čini kazneno djelo s nižom kaznom zatvora, poput, na primjer, premlaćivanja ili lakših ozljeda, budući da u tim slučajevima kazneni sudac ne može izreći mjere opreza.

Članak 736. bis Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu, c.civ.p.) uređuje sudski postupak koji se odnosi na zaštitne naloge građanske prirode i mogućnost da sudsko tijelo izrekne - u slučajevima hitnosti - zaštitne naloge *inaudita altera parte*: na ročištu koje će se održati, zaštitni se nalog može potvrditi, izmijeniti ili opozvati.

Prema **članku 342. bis Građanskog zakonika** (u daljnjem tekstu, c.c.), kada ponašanje jednog supružnika ili drugog suživotnog partnera nanosi ozbiljnu štetu fizičkom ili moralnom integritetu ili slobodi drugog supružnika ili suživotnog partnera, sudac, na zahtjev oštećene strane, može dekretom donijeti jednu ili više mjera iz **članka 342. ter c.c.** Ovaj propis uređuje sadržaj naloga za zaštitu. Sudac nalaže supružniku ili suživotnom partneru da prekine svoje skrivljeno ponašanje i naređuje udaljenje iz obiteljske kuće suživotnog partnera ili supružnika sa štetnim ponašanjem, nalažući, ako je potrebno, da se ne približava mjestima koja žrtva uobičajeno posjećuje.

⁴²Visoki dužnosnik talijanskog Ministarstva unutarnjih poslova koji je u određenoj pokrajini predstavnik za vezu s prefektom (predstavnik vlade na tom području), odgovoran je za tehničko usmjeravanje policijskih službi i javni red.

⁴³Uredba pretvorena u Zakon br. 38 od 23. travnja 2009. (u Sl. listu, br. 95/2009).

⁴⁴Uredba pretvorena s izmjenama i dopunama u Zakon br. 119 od 15. listopada 2013. (u Sl. listu br. 242/2013).

c) Kaznene mjere zaštite

Mjera opreza udaljavanja iz obiteljskog doma (**članak 282. bis Zakona o kaznenom postupku**, u daljnjem tekstu c.c.p.), predviđa da sudac naredi okrivljeniku da odmah napusti obiteljski dom, odnosno da se u njega ne vraća i ne ulazi u njega bez sučeva odobrenja. Pod obiteljskim domom podrazumijeva se suživot, koji se stoga također odnosi na *de facto* obitelji ili oblike suživota koji nisu nužno stabilizirani⁴⁵.

Ako postoji opasnost za sigurnost oštećenika ili njegovih bliskih srodnika, sudac može zahtijevati da se optuženi ne približava mjestima koja oštećenik posjećuje. Nadalje, može se odrediti povremena isplata naknade u korist suživotnih partnera koji ostaju bez odgovarajućih sredstava.

Članak 282. ter c.c.p., s druge strane, uređuje zabranu pristupa - ili obvezu držanja na određenoj udaljenosti - mjestima koja oštećenik i njegovi bliski srodnici uobičajeno posjećuju: u tu svrhu može se uspostaviti i način kontrole pomoću elektroničkih sredstava ili drugih tehničkih instrumenata (npr. elektroničke narukvice).

Kršenje obveza ili opisanih mjera opreza kažnjivo je zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

Putem **Zakonske uredbe od 14. kolovoza 2013., br. 93**, poznate kao "zakon protiv femicida", prema članku 384. bis Kaznenog zakona (u daljnjem tekstu crim.c.), pravosudna policija, po ovlaštenju državnog odvjetnika, ima ovlast narediti hitno udaljavanje iz obiteljskog doma, uz zabranu približavanja mjestima koja obično posjećuje oštećenik, s obzirom na one koji su uhvaćeni *in flagrante delicto* kaznenih djela iz članka 282. bis (6), dok postoje opravdani razlozi za vjerovanje da se kazneno djelo može ponoviti.

Hitno udaljenje opravdano je flagrantnošću sljedećih kaznenih djela: kršenje obveza pomoći u obitelji; zlouporaba sredstava za korekciju ili uspostavljanje discipline; osobne ozljede; smanjenje ili održavanje roba ili robovanje; dječja prostitucija; dječja pornografija; posjedovanje pornografskog materijala; trgovina ljudima; kupnja i otuđenje robova; seksualno nasilje; ozbiljno seksualno nasilje; spolni odnosi s maloljetnicom; korupcija maloljetnika; grupno seksualno nasilje; prijetnje, formulirane prema suživotnom partneru ili njihovim bliskim srodnicima.

Referentno domaće zakonodavstvo

Talijansko predmetno zakonodavstvo ističe se određenim važnim zakonodavnim aktima, od kojih je najstariji **Zakon br. 154 od 4. travnja 2001.**, koji je međutim kamen temeljac jer je stvorio okosnicu sustava zaštite žrtve rodno uvjetovanog i obiteljskog nasilja.

Zakonskom uredbom br. 11 od 23. veljače 2009. čiji je cilj suzbijanje oblika seksualnog nasilja, uvedeno je kazneno djelo proganjanja (uhođenje, članak 612. bis. crim.c.) i pružanje žrtvi informacija o centrima za borbu protiv nasilja.

Zakonska uredba br. 93 od 14. kolovoza 2013. 3 ('zakon o femicidu') inovirala je policijski postupak upozorenja i uvela u sustav hitno udaljenje iz obiteljskog doma, kao i pooštavanje kazni i odredbe za nove otegotne okolnosti: nasilje nad trudnicama; zlostavljanje u obiteljima; fizičko nasilje nad maloljetnicima ili u njihovoj prisutnosti; nasilje koje je počinio supružnik - čak i bivši supružnik - ili oni koji imaju ili su imali odnos sa žrtvom,

⁴⁵Zakon br. 54. od 4. travnja 2001. (u Sl. listu br. 98/2001), kojim je uvedena ova odredba, izričito upućuje na propise koji uređuju borbu protiv nasilja 'u obiteljima'.

čak i ako nema braka ili suživotne zajednice. Osim toga, osigurana je besplatna pravna pomoć, o trošku države, žrtvama zlostavljanja u obiteljima, sakaćenja žena, grupnog seksualnog nasilja i uhođenja.

Prema **Zakonu br. 161 od 17. listopada 2017.**⁴⁶, kojim se reformira antimafijski zakon, nove mjere prevencije mogu se primijeniti na osumnjičene za uhođenje. Naročito će se primjenjivati poseban nadzor javne sigurnosti, kojem se može dodati zabrana boravka u jednoj ili više općina.

Na kraju, vrijedno je spomenuti da se **Zakon br. 69 od 19. srpnja 2019.** obično naziva „Code Red“. Zakon uvodi četiri nova kaznena djela u Kazneni zakon: kršenje naredbe o udaljenju iz obiteljskog doma i zabranu približavanja mjestima koja posjećuje oštećenik (**članak 387 bis crim.c.**); deformacija izgleda osobe trajnim ozljeđivanjem lica (čl. 583 quinquies crim.c.), namjerno nasilno kazneno djelo koje povlači pravo na državnu odštetu; nedopušteno širenje seksualno eksplicitnih slika ili videozapisa bez pristanka prikazanih osoba (osvetoljubiva pornografija), s odredbom otegotne okolnosti ako su zločini počinjeni u romantičnoj vezi, čak i ako je okončana, ili pomoću informatičkih alata; prisila ili navođenja na brak (čl. 558 bis crim.c.), koristeći nasilje ili prijetnju ili iskorištavajući okolnosti ranjivosti ili psihičke inferiornosti ili potrebe neke osobe, zlouporabom obiteljskih, kućnih, radnih ili odnosa vlasti koji proizlaze iz skrbištva nad osobom, zbog medicinskog liječenja, osposobljavanja ili obrazovanja, nadzora ili pritvora potiče osobu na sklapanje braka ili građansku zajednicu.

EPO i Direktiva EZ 2011/99/EU

Preuzimanje u nacionalno zakonodavstvo

Direktiva 2011/99/EU o europskom nalogu o zaštiti, predviđa mehanizam uzajamnog priznavanja učinkovitosti mjera koje su u kaznenim stvarima poduzeli nacionalni sudovi, a čiji je cilj zaštita žrtava zločina. Ovo priznanje osobito podrazumijeva proširenje učinaka mjere koju je donijelo nadležno tijelo države članice, na teritoriju države u kojoj zaštićena osoba boravi ili boravi, ili izražava namjeru da ostane ili boravi.

Direktiva je u Italiji provedena **Zakonodavnom uredbom** (u daljnjem tekstu, L. D.) **br. 9 od 11. veljače 2015.**⁴⁷

a) Nadležna tijela (članak 3. Direktive)

Članak 3. L. D.-a imenuje za nadležna tijela nacionalne suce; Ministarstvo pravosuđa je, umjesto toga, središnje tijelo odgovorno za prosljeđivanje i primanje zaštitnih mjera i EPO-a, kao i korespondenciju u vezi s tim.

b) Izdavanje EPO-a (članak 5.)

Sudac će postupiti na zahtjev zaštićene osobe koja izjavljuje da će boraviti ili prebivati u drugoj državi članici ili koja izražava namjeru da boravi ili prebiva u drugoj državi članici. U zahtjevu se navode mjesto gdje se zaštićena osoba nastanila ili namjerava nastaniti, trajanje i razlozi boravka, pod kaznom nedopustivosti.

Zahtjev ocjenjuje sudac bez daljnjih proceduralnih koraka, a mjera prihvaćanja mora sadržavati posebne formalne elemente, poput onih predviđenih Direktivom, uključujući sažetak činjenica i okolnosti koje su dovele do donošenja zaštitne mjere; zabrane i ograničenja koja je ova potonja nametnula; identitet i državljanstvo osobe koja uzrokuje opasnost, kao i podatke za kontakt te osobe.

⁴⁶Objavljeno u sl. listu br 258/2017.

⁴⁷Objavljeno u sl. listu br. 44/2015, stupanje na snagu 10. ožujka 2015.

Predviđeno je i da se protiv mjere kojom se zahtjev odbacuje ili proglašava nedopustivim može uložiti žalba Vrhovnom kasacijskom sudu Italije.

Pravosudno tijelo koje je izdalo EPO šalje nalog Ministarstvu pravosuđa radi prosljeđivanja nadležnom tijelu države izvršiteljice, nakon prijevoda na jezik te države. Ista komunikacija bit će dostavljena u slučajevima kada se usvajaju mjere ukidanja, izmjene, produljenja ili u slučajevima poništenja ili zamjene mjere ili europskog naloga za zaštitu.

c) Obveza informiranja zaštićene osobe (članak 6. stavak 5.)

Oštećena strana, prema definiciji domaćeg postupovnog prava, mora biti obaviještena o mogućnosti da zatraži izdavanje EPO-a u provedbi članka 6. stavka 5. Direktive.

d) Postupak prosljeđivanja – jezični režim (članci 8. i 17.)

L. D. ne daje posebne naznake u tom pogledu: stoga se primjenjuje opća naznaka da su akti i komunikacije u vezi s kaznenim suđenjem koje se vodi u Italiji sastavljeni na talijanskom jeziku. Nalog za zaštitu i komunikacija u vezi s kršenjem mjera moraju se dostaviti na tom jeziku.

e) Priznavanje EPO-a (članak 9.)

Nadležnost za priznavanje EPO-a druge države članice i njegovu provedbu u Italiji ima Prizivni sud u čijem je okrugu zaštićena osoba u vrijeme podnošenja zahtjeva izjavila da boravi ili prebiva ili gdje je izjavila svoju namjeru da boravi i prebiva (članak 7. L.D-a): zahtjev za priznavanje mora primiti Ministarstvo koje ga prosljeđuje nadležnom Prizivnom sudu, koji potom odlučuje u roku od 10 dana. Ako se EPO priznaje, primjenjuje se mjera domaćeg prava, iste razine kao i zemlje izdavateljice. Prizivni sud obavještava Ministarstvo pravosuđa da je priznavanje izvršeno: Ministarstvo će, pak, obavijestiti zaštićenu osobu, osobu koja uzrokuje opasnost (također putem nadležnog tijela države izdavateljice), pravosudnu policiju (kako bi se izvršile mjere opreza) i socijalne službe mjesta u kojem je zaštićena osoba izjavila svoju namjeru nastana. Komunikacija se mora odvijati na jeziku koji je poznat sudionicima i mora biti sastavljena tako da ne otkriva adresu i kontakt podatke zaštićene osobe osobi koja uzrokuje opasnost.

f) Razlozi za nepriznavanje EPO-a (članak 10.)

U tom slučaju, pravosudno tijelo obavještava Ministarstvo pravosuđa koje bez odgode obavještava nadležno tijelo države izdavateljice.

Protiv ove odluke može se uložiti žalba Vrhovnom kasacijskom sudu Italije.

g) Kršenje EPO-a i obveza prijavljivanja kršenja (članak 12)

Kad osoba koja uzrokuje opasnost prekrši zahtjeve za nalog za zaštitu, pravosudna policija obavještava državnog odvjetnika i predsjednika Prizivnog suda o mogućim mjerama.

Prizivni sud obavijestit će nadležno tijelo države izdavanja o kršenju. Komunikacija se obavlja putem obrasca navedenog u Prilogu B Direktive, nakon prijevoda na jezik države izdavateljice.

Provedba EPO-a

Prema Izvješću Europske komisije o provedbi Direktive u državama članicama od svibnja 2020.⁴⁸ u razdoblju 2015.-2018. Izdano je 37 EPO-ova, a 15 ih je izvršeno, dok je u prethodnom razdoblju, koliko je poznato, u Italiji bio izdan samo jedan EPO. Ministarstvo pravosuđa je 2017. zatražilo od prizivnih sudova da evidentiraju EPO -ove izdane u zemlji i one izdane u drugim državama članicama i priznate u Italiji, zajedno s povezanim nalogima za zaštitu, te ih prosljede Ministarstvu. Zbirni i specifični podaci zasad nisu dostupni jer još nisu javno objavljeni.

Glavne prepreke u procesu podnošenja zahtjeva i izvršenja EPO-ova

Instrument EPO-a još je malo poznat među pravničkom profesijom i udrugama za zaštitu žrtava nasilja, koje pak imaju još manje znanja o njemu. Okolnost da sami nacionalni podaci o EPO-ima koji su izdani i/ili priznati ili odbijeni nisu poznati široj javnosti ne pomaže podizanju svijesti o ovom instrumentu.

Općenitije, čini se da je talijansko zakonodavstvo prilično napredno, kako u smislu pokrivanja različitih aspekata Direktive, tako i u smislu povezivanja s domaćim pravom. Osim toga, žrtvama (uključujući i inozemne) je posvećena velika pozornost, putem niza mjera potpore zajamčenih posebnim zakonodavstvom u korist žrtava nasilja: besplatna pravna pomoć, socijalna pomoć, pokrivanje osobnih podataka nakon usvajanja naloga za zaštitu, brzi postupci, besplatni brojevi za pozivanje radi prijavljivanja nasilja ili poteškoća, obveza obavještavanja o mogućnosti podnošenja zahtjeva za EPO nakon primitka zaštitne mjere, Čak i za počinitelje postoje radnje usmjerene na njihov društveni oporavak, uglavnom za sprječavanje ponavljanja kaznenog ponašanja.

Zakonodavac je predvidio posebne tečajeve obuke za različite policijske snage i povećao je sredstva za širenje znanja o EPO-u.

Korisni kontakti

- Središnje nadležno tijelo: **Ministry of Justice** - Office II - International Cooperation via Arenula 70 - 00186 Roma - e-adresa: cooperation.dginternazionale.dag@giustizia.it

⁴⁸ Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Direktive 2011/99/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o europskom nalogu za zaštitu", 11. svibnja 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:187:FIN>

Korisni izvori o EPO-u

Ako želite saznati više o EPO-u, ovdje navodimo popis izvora u kojima možete otkriti relevantnije informacije.

Dokumenti EU-a

- **European Implementation Assessment of the Directive 2011/99/EU**, procjenu europske provedbe Direktive 2011/99/EU objavila je 2017. Europska parlamentarna istraživačka služba, European Parliamentary Research Service. Dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU%282017%29603272_EN.pdf.
- Izvješće **Report of the European Parliament regarding implementation of Directive 2011/99/EU on the EPO** objavljeno je 2018. i sadrži opće preporuke za preuzimanje Direktive o EPO-u u domaći pravni poredak. Dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0065_CS.html.

Izvješća i podaci

- **Mapping the legislation and assessing the impact of protection orders in the EU Member States** temeljito je izvješće iz 2015. proizašlo iz programa Daphne III Europske komisije koje donosi sažetak podataka o nalogima za zaštitu, uključujući EPO. Dostupno na: <http://poems-project.com/wp-content/uploads/2015/04/Intervict-Poems-digi-1.pdf>.
- Zaštita žrtava rodno uvjetovanog nasilja u EU, **Protection of the Gender-Based Violence Victims in the EU** publikacija je koju je Sveučilište u Barceloni izdalo 2014. U njoj se navode informacije o provedbi direktive o EPO-u u državama članicama EU -a i usredotočuje se na funkciju EPO-a kao instrumenta međunarodne pravosudne suradnje. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/281555933_Protection_of_the_Gender-Based_Violence_Victims_in_the_European_Union.
- **Europski nalog za zaštitu: Its application to the victims of gender violence** publikacija je financirana iz programa Daphne III Europske komisije i objavljena 2015. Publikacija analizira transponiranje Direktive o EPO-u u vezi sa zaštitom žrtava rodno uvjetovanog nasilja. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/281555482_The_European_Protection_Order_Its_Application_to_the_Victims_of_Gender_Violence.

Članci

- **Prekogranične mjere zaštite u EU** naslov je članka iz 2016. autorice Dutte Anatal za Journal of Private Law. U članku se nastoji skicirati pristup EU zakonodavca izradi Direktive o EPO-u i nastoji ukazati na njezine slabosti. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17441048.2016.1143689>.
- **Nalozi za zaštitu u državama članicama EU-a: Gdje smo i kamo idemo?** naslov je članka koji je 2012. napisala Suzan van der Aa za European Journal on Criminal Policy and Research s ciljem da pruži pregled trenutnog zakonodavstva o nalogima za zaštitu u EU. Dostupno na: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10610-011-9167-6>.

- **Europski nalog za zaštitu: Nema vremena za gubljenje ili gubljenje vremena?** naslov je članka koji su 2011. objavili autori van der Aa i Ouwerkerk u European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Dostupno na: <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/the-european-protection-order-no-time-to-waste-or-a-waste-of-time>.

Projekti EU-a

- **Artemis** –Promicanje prava na zaštitu žena primjenom Direktive EZ 2011/99/EU i Europskog naloga za zaštitu, web mjesto: www.artemis-europa.eu

Hrvatska

- Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, s obrascem zahtjeva, <https://www.zakon.hr/z/345/Zakon-o-pravosudnoj-suradnji-u-kaznenim-stvarima-s-dr%C5%BEavama-%C4%8Dlanicama-Europske-unije>
- Europski portal za e-pravosuđe, https://e-justice.europa.eu/content_european_protection_order-360-hr.do

Cipar

- Pravosudna služba, Vrhovni sud, Republika Cipar: http://www.supremecourt.gov.cy/judicial/sc.nsf/home_en/home_en?opendocument

Češka Republika

- Zakon br. 104/2013 Coll. - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=NIM:205471>
- Europski pravosudni portal, https://e-justice.europa.eu/content_mutual_recognition_of_protection_measures-358--maximize-cs.do
- proFem - centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí website - <https://www.profem.cz/shared/clanky/837/Informa%C4%8Dn%C3%AD%20mater%C3%A1l%20EPO.pdf>

Grčka

- Ministarstvo pravosuđa, transparentnosti i ljudskih prava (europska i međunarodna suradnja) <https://www.ministryofjustice.gr>
- Supreme Annulment Court Prosecutor - Department of International Relations and Lifelong Training of Prosecutors <https://eisap.gr/>
- Istraživački centar za rodnu jednakost (KETHI) <https://www.kethi.gr/en>

Italija

- Ministarstvo pravosuđa – Ured II – Međunarodna suradnja www.giustizia.it
- Predsjedništvo talijanskog Vijeća ministara - Odjel za jednake prilike <http://www.pariopportunita.gov.it/controla-violenza-sessuale-e-di-genere>

E. EPO I NACIONALNA ZAKONODAVSTVA O MJERAMA ZAŠTITE S VIDIKA PRAVNIKA

Tijekom Međudržavnog seminara za pravnike, održanog u Rimu 2. listopada 2021., sudionici iz svih partnerskih zemalja (Cipar, Hrvatska, Grčka, Republika Češka i Italija) pozvani su na „okrugli stol“ na kojemu su mogli iznijeti svoja razmatranja o dostignućima i prazninama na temu nacionalnih zakonodavstva o zaštiti od rodno uvjetovanog nasilja, nacionalnim nalogima o zaštiti, kao i o provedbi EPO-a. Cilj poslijepodnevnog okruglog stola bio je razmjena iskustava, strategija i preporuka kako bi se poboljšali kapaciteti pravosudnih sustava država članica EU -a za zaštitu žena od obiteljskog i seksualnog nasilja, uznemiravanja i uhođenja.

Glavni **izazovi i praznine** koje su sudionici identificirali u pogledu provedbe nacionalnih mjera zaštite i EPO -a mogu se sažeti na sljedeći način:

- Goruća je tema nedostatak usklađenosti i standardizacije nacionalnih postupaka u slučajevima rodno uvjetovanog nasilja u državama članicama EU.
- Potrebna je učestalija razmjena informacija o upravljanju EPO -ima između pravnika na državnoj razini.
- Potrebno je povezati europski pravni sustav s nacionalnim pravnim sustavima.
- EPO nije široko poznat među odvjetnicima i pravnim stručnjacima; prepoznat je kao korisno oruđe, međutim sudionici skupa nisu poznavali nijedan konkretni slučaj primjene. EPO je učinkovita mjera za migrantkinje i žene izbjeglice u Europi.
- Žene žrtve često nisu svjesne svojih prava. Osim toga, perspektiva žrtve često se zanemaruje.
- Postoji mnoštvo pravnih alata koje žrtve mogu koristiti, ali se slabo primjenjuju.
- Uspostavljanje i provođenje nacionalnih mjera zaštite često predugo traje, pa žene (migrantice) imaju problema s pristupom nalogima o zaštiti, što također utječe na EPO.
- Istanbulska konvencija i Direktiva EU o žrtvama ne provode se učinkovito.

Glavne **preporuke** sudionika bile su sljedeće, a date su nakon izlaganja o osobnom iskustvu odvjetnika.

- Glavna tema rasprave za okruglim stolom bila je različita razina zaštite u državama EU. Zašto bi žrtva dala zahtjev ako u drugim zemljama EPO ne radi ili joj pruža slabiju zaštitu? Donijet je prijedlog da se Europskoj komisiji dostavi izravna preporuka za **provedbu i poboljšanje Direktive EZ 2011/99/EU s ciljem sve zemlje EU-a pružaju određenu razinu zaštite u slučaju EPO-a.**
- Sudionica je izjavila da postoji više slabosti na nacionalnoj razini nego na europskoj zbog nedostatka koordinacije između osoba koje rade na polju prava žrtava, nauštrb učinkovitosti. **Prijedlog je poboljšati unutarnje mehanizme koordinacije za prava žrtava.**
- Ciparski odvjetnik je istaknuo da u zemlji postoje dvije vrste sudova koji se bave slučajevima rodno uvjetovanog nasilja: okružni i viši sudovi. Kad je za kazneno djelo kazna veća od 5 godina zatvora (dulja kazna), iz praktičnih razloga slučaj preuzima Viši sud. Ispitanik je stoga napomenuo da, prema Direktivi EZ 2011/99/EU, EPO mogu i trebaju izdavati isključivo okružni sudovi i to pod bilo kojim okolnostima. Odvjetnik je **savjetovao da se u ovom slučaju višim sudovima dozvoli izdavanje EPO-a**, u protivnom žrtve rodno uvjetovanog nasilja (kod dužih kazni) neće imati pristup zaštiti druge države članice.
- Jedna grčka odvjetnica naglasila je da EPO treba staviti u opći okvir zaštitnih mjera i povezati s već postojećim nacionalnim postupcima, umjesto da ih se gleda kao dva odvojena bloka. U Grčkoj, na primjer, nema sigurnosnih mjera koje bi bile na snazi, što predstavlja veliki jaz i potrebno ga je prevladati. Ona preporučuje i **jačanje komunikacije između nacionalnih i regionalnih vlasti**, a u vidu veće učinkovitosti.
- Ciparski odvjetnik **predložio je uspostavljanje internetskog portala diljem zemalja EU -a za podršku donositeljima odluka u drugim državama.**

- Talijanski odvjetnik zatražio je priznavanje EPO -a za tražitelje azila. Član 10 Direktive EZ 2011/99/EU ne postavlja nikakve uvjete po pitanju državljanstva žrte, ali azil temelji na međusobnom priznanju između države podrijetla i države izvršiteljice, koja je i odgovorna za izdavanje i provedbu EPO-a. To znači da se postavlja pitanje da li nacionalno zakonodavstvo smatra tražitelje azila za korisnike naloga za zaštitu na njegovom teritoriju ili ne. U ovom slučaju, preporuka je **smatrati bilo koju osobu na europskom tlu mogućim korisnikom EPO -a bez obzira na nacionalnost**, kako bi se izbjeglo isključenje osoba koje nisu tražitelji azila.
- Jedan grčki odvjetnik izjavio je da su najvažnije mjere u Grčkoj sigurnosne mjere, jer se žrtva može žaliti građanskom sudu i kaznenom sudu prema svom nahođenju. Gledajući na nalog za zaštitu kao mjeru zaštite po građanskom a ne kaznenom pravu, žrtvi se pruža „krovni postupak“ i ubrzavaju procedure. **Preporuka je usvajanje sličnih pristupa u svim zemljama Europe.**
- Što se tiče Republike Češke, raspravljaju se o tome da li preliminarne naloge u slučajevima RN-a uglavnom izdaju kazneni ili građanski sudovi. U izjavi je **naglašena prethodna preporuka.**
- Sudionica iz Hrvatske zatražila je objašnjenje o mogućnosti izdavanja EPO -a i od strane kaznenog i građanskog suda, budući da se u Hrvatskoj u slučaju nasilja u obitelji oba partnera terete za kršenje javnog reda i mira svojim nedoličnim ponašanjem. Ispitanik je pitao da li je u Hrvatskoj obavezno prijaviti rodno uvjetovano nasilje kao kriminalnu radnju. Potvrdila je da, čim žrtva prijavi nasilje u obitelji, policija je dužna obaviti istragu i slučaj automatski ide na Županijski sud, dok u drugim zemljama nisu svi prekršaji kazneno djelo niti se istražuju u kaznenom postupku. Ispitanik je odgovorio da u Italiji EPO ne izdaju samo kazneni sudovi (za kaznena djela), već ga mogu izdati i građanski sudovi. Preporuka glasi: **raširiti mogućnost traženja EPO -a od građanskih sudova u svim europskim zemljama.**
- Što se tiče maloljetnika koji su svjedoci obiteljskog nasilja nad majkama: primjenjuje li se EPO na djete kao i na majku, čak i kad je počinitelj otac ili suprug izravne žrtve, a djeca nisu izravne žrtve nasilja? Prema ispitaniku, EPO se primjenjuje na supruga i na djecu, zabranjujući - na primjer - kontakte između oca i djece. Sudionica je navela da je u Hrvatskoj nacionalni postupak drugačiji, budući da muž i dalje ima pravo posjećivanja djece te **može prigovoriti odluci majke da se s djecom preseli u drugu europsku zemlju.** Ispitanik je posljedično zaključio **da postoji potreba za međusobnim priznavanjem odluka među državama i nacionalnim zakonima. Mjere zaštite mogu imati širi učinak u državi izvršiteljici EPO -a nego u državi podrijetla, a to zahtjeva ujednačenost.**